

Analyse og kortlægning af Refshaleøens kunst og kultur- forhold

KULTURENS ANALYSE
INSTITUT

Indhold

Baggrund og rammesætning	04
Fremtidens byer, Refshaleøen 2050	05
Byer tilrettelagt for mennesker.....	06
Fællesskaber og mødesteder.....	06
Social bæredygtighed	06
Klima og natur	07
Nationale udviklingstendenser	08
Kulturforbrug.....	10
Børn og unge	13
Tendenser i kunst- og kulturlivsforhold	14
Det generelle kulturbillede i København	16
Folkeskoler	17
Byens grønne, blå og urbane rum	18
Kulturaktørfelt.....	22
Kulturpolitik og rammer	23
Behovsindikationer for kulturlivet i København.....	24
Kulturbilledet i omkringliggende bydele	25
Christianshavn.....	26
Indre By.....	26
Østamager	27
Kultur på Refshaleøen	28
Eksempler på nuværende kulturaktører.....	31
Anbefalinger og guidelines for udvikling	32

Udarbejdet af Kulturens Analyseinstitut

August 2024

Forfattere: Esben Danielsen og Åsmund Boye
Kverneland.

Copyright: Kulturens Analyseinstitut.

Rapporten kan frit gengives med flg. kildeangivelse:

*E. Danielsen & Å. B. Kverneland 2024, Analyse og
kortlægning af Refshaleøens kunst og kulturforhold.
Kulturens Analyseinstitut*

Baggrund og rammesætning

Refshaleøens Ejendomsselskab RE og By & Havn har bedt Kulturens Analyseinstitut udarbejde en analyse og kortlægning, der skal levere input til, hvordan Refshaleøens kultur- og fritidsprofil kan udvikles indenfor rammerne af de to selskabers vision for videreudvikling af området.

Formålet med kortlægningen og analysen er at tegne et statusbillede af kultur og fritidssituationen i Københavnsområdet med udgangspunkt i eksisterende litteratur, undersøgelser og datakilder, for på denne baggrund at pege på en mulig stedspecifik profil for Refshaleøens kultur og fritidsliv.

Det er vigtigt at understrege at kulturområdet lokalt, som nationalt, endnu ikke er kortlagt på samme niveau som eksempelvis idrætsområdet. Dette lægger en naturlig begrænsning på niveauet af analysen.

Analysen sammenholder generelle udviklingstræk inden for kultur- og fritidslivet og forholdene i Refshaleøens opland med de to selskabers vision og områdets stedspecifikke udgangspunkt for videreudvikling og fornyelse af kultur- og fritidsprofilen med hensyn til forskellige målgrupper.

Analysen er disponeret med følgende indhold:

- Fremtidens byer, Refshaleøen 2050
- Nationale udviklingstendenser ift. kultur og fritidsaktiviteter
- Det generelle billede af det aktuelle kultur- og fritidsbillede i København
- De omkringliggende bydeles funktioner og faciliteter
- En beskrivelse af Refshaleøen
- anbefalinger og guidelines for arbejdet med en kultur- og fritidsprofil for Refshaleøen

Der tilstræbes et så nøgternt billede som muligt af den aktuelle situation, med udgangspunkt i foreliggende data og analyser. Der er ikke gået dybt ned i de eksisterende kulturinstitutioners forhold og situation for at friholde beskrivelsen fra særinteresser og forhold.

God Læselyst!

Fremtidens byer, Refshale- øen 2050¹

---

¹ *DK2050 - Danish Architecture Center*

Med udgangspunkt i de nuværende tendenser inden for byudvikling, hvor byer står over for betydelige miljømæssige, sociale og sundhedsmæssige udfordringer, er det et oplagt mål at identificere og implementere tiltag for at fremme sundhed og social bæredygtighed².

Den hastige byudvikling og det stigende behov for boliger resulterer ofte i mindre fokus og plads til bl.a. kultur og fritidsaktiviteter. Dette har konsekvenser for sundhed, trivsel og velvære, og kan give udfordringer ift. samhørigheden, sammenhængskraften og deltagelsen i civilsamfundet, samtidig med at det kan bidrage til øget inaktivitet, isolation og utryghed³.

Derfor er det oplagt at implementere målrettede initiativer, der kan imødegå disse udfordringer og skabe et sundere og mere sammenhængende bymiljø⁴.

Byer tilrettelagt for mennesker

Byudvikling handler ideelt set om livskvalitet, om mennesker, og om hvordan byerne påvirker os. Byerne har et langt større aftryk end det, der udgøres af de fysiske strukturer. Byerne definerer nogle rammer, der former og påvirker vores adfærd og trivsel.

Inkluderende kunst- og kulturfællesskaber og mødesteder kan være med til at løse de udfordringer, vi som samfund står over for i dag i forbindelse med inaktivitet, livsstilssygdomme, ensomhed, stress og klimaforandringer.

Fremtidens byer kan derfor med fordel være bygget op omkring menneskelige faktorer og tilrettelagt for menneskers liv, adfærd og velbefindende⁵.

Fremtidens byer kan etableres, så de fremmer trivsel, velvære og sociale fællesskaber på bydels- og bygningsniveau og kan indeholde muligheder for, at borgerne kan engagere sig og indgå i fællesskaber.

I planlægningen og udviklingen af fremtidens sunde og aktive byer, er der derfor ofte fokus på følgende:

Fællesskaber og mødesteder

Fremtidens byudvikling står mange steder overfor udfordringer i forhold til at opretholde sammenhængskraften i byerne. F.eks. ses det af de landsdækkende frivilligundersøgelser⁶, at det frivillige engagement er lavere desto større en by er. Ofte er det frivillige engagement i tæt samspil med det at skabe eller styrke sammenhængskraft.

Byernes udvikling, investeringer og politiske prioriteringer spiller en meget stor rolle i at skabe rammerne for vores samfund. I denne kontekst spiller kultur- og fritidslivet en central rolle, da de ikke blot bidrager til livskvaliteten, men også skaber muligheder og fremmer handlekraft blandt byens indbyggere.

Det handler ikke kun om fysiske strukturer, men også om at opbygge et socialt og kulturelt miljø, der fremmer en stærkere sammenhængskraft og integration i bysamfundet.

Social bæredygtighed

Social bæredygtighed i byudviklingen skal understøtte inklusion, diversitet og mangfoldighed samt fysisk og mental sundhed. Byerne skal helst være steder, hvor alle borgere føler sig inkluderet og repræsenteret. Dette er en krævende opgave, og der skal implementeres en gennemtænkt og langsigtet indsats for at nedbryde barrierer og skabe mere lige adgang til byens ressourcer og faciliteter.

Fysisk og mental sundhed er vigtige elementer i skabelsen af et socialt bæredygtigt bysamfund. Byplanlægningen skal derfor inkorporere grønne områder, tilgængelige faciliteter og sundhedsfremmende

² *Global report on urban health: equitable healthier cities for sustainable development - WHO*

³ *Global report on culture for sustainable urban development - UNESCO*

⁴ *7 dogmer for videreudviklingen af Refshaleøen - Refshaleøens Ejendomsselskab*

⁵ *Jan Gehl - Cities for People*

⁶ *Frivillighedsundersøgelsen 2020 - vive.dk*

infrastruktur for at opmuntre til fysisk aktivitet. Kombineres dette med solide vilkår for kulturmiljøer, peger mange folkesundhedserfaringer⁷ på at det styrker mental velvære og trivsel⁸.

Kunst og kultur spiller således oplagt en vigtig rolle i at fremme sundhedskulturen i byerne. Det handler altså ikke kun om fysisk sundhed, men også om social bæredygtighed og mental sundhed. Kunstneriske og kulturelle oplevelser kan være med til at styrke inklusionen og den sociale sammenhængskraft i samfundet, ved at give stemme til forskellige perspektiver og fremhæve diversitet og mangfoldighed⁹.

Gennem kunst og kultur får indbyggerne i storbyerne mulighed for at udtrykke sig selv, udforske nye idéer og reflektere over tilværelsen. Dette kan bidrage til en øget forståelse for hinanden og skabe rum for dialog og forandring. Derfor er kunst og kultur ikke kun en luksus, men en nødvendighed for et sundt og blomstrende byliv, hvor alle har mulighed for at trives og udvikle sig¹⁰.

Klima og natur

Byudviklingen står over for presserende udfordringer som følge af klimaforandringer, stigende vandstand og behovet for effektiv regnvandshåndtering. For at imødegå disse udfordringer er der en voksende erkendelse af behovet for mere bynatur som en integreret del af bymiljøet.

I København er der en tydelig efterspørgsel blandt beboere efter en grønnere by. Den grønne by er ikke blot en respons på klimaforandringerne, men også et ønske fra byens borgere¹¹ om at opleve naturen tættere på deres daglige liv. Denne efterspørgsel skaber en unik mulighed for at kombinere og sammentænke grønne områder og klimatiltag med kultur- og fritidsfaciliteter.

Den grønne transformation af byerne kan være mere end et svar på klimaudfordringerne, men også en effektiv investering i borgernes trivsel og livskvalitet. Ved at kombinere natur, klimatiltag og kultur- og fritidsfaciliteter kan byudviklingen skabe et miljø, der ikke kun er modstandsdygtigt over for klimaforandringer, men som også opleves berigende, inspirerende og sundhedsfremmende for beboerne.

⁷ [Cultureforhealth.eu](https://cultureforhealth.eu)

⁸ [Nationalt Center for Kunst og Mental Sundhed \(ckms.dk\)](https://www.nckms.dk)

⁹ [Publikationer | Dansk Byplanlaboratorium](https://www.danskbyplanlaboratorium.dk)

¹⁰ [Kulturen i byer og regioner | Culture and Creativity \(europa.eu\)](https://www.europa.eu)

¹¹ [Københavns Kommunes kommuneplanstrategi 2023](https://www.kobenhavn.dk)

Nationale udviklings- tendenser

Mindst én aktivitet

Ingen af de fem aktiviteter

Har været i biografen

Har været til rytmisk/klassisk koncert

Har været på biblioteket

Har besøgt et museum

Har set scenekunst

Figur 1. Danmark: Deltagelse i kulturaktiviteter uden for eget hjem

Kilde: Danmarks Statistik, <https://www.statistikbanken.dk/kvuhoved> (særkørsel) KVUARGEO, Anmærkning: Data er kvartalsdata fra 4. kvartal 2022 for hele befolkningen.

Nedenfor beskrives en række overordnede nationale udviklingstendenser, der anvendes til at danne en forståelse for kultur- og fritidslivet. Udviklingstendenser perspektiveres senere ift. København, ligesom de afslutningsvis er med til at sætte retning for og give input til anbefalingerne for en kultur- og fritidsprofil for Refshaleøen. En direkte sammenhæng mellem de nationale udviklingstendenser og muligheder for Refshaleøens byudvikling er svær at tegne, da datagrundlaget generelt er lille og overordnet.

Generel er kulturlivet langt mindre kortlagt og dataunderbygget end bl.a. idrætslivet er i Danmark. Der har ikke været samme nationale prioritering, tradition og organisering, som har kunnet skabe og drive en dyb viden og datafangst.

Derfor vil der være markant mindre viden om adfærd, trends og aktiviteter til at underbygge en analyse indenfor byudvikling – hvor det imidlertid fremstår

tydeligt i mange sammenhænge, at kunst og kultur er et centralt element.

Kultur, herunder kunst, har f.eks. ikke særlige branche-koder i Danmarks Statistik, og de nationale kulturvaneundersøgelser¹² har hovedfokus på voksnes ”køb af kultur”, dvs. kulturoplevelser som produkt. Det betyder, at der er meget færre data om f.eks. børn og unges kulturaktivitet og helt overordnet meget mindre viden om det man med en analogi til breddeidræt kunne kalde ”breddekultur” dvs. den del af kulturaktiviteterne, man selv kan være deltager i.

Danmarks Statistik laver løbende nationale kulturvaneundersøgelser med fokus på voksnes køb af kulturoplevelser. Her ses at ca. 70% af den danske befolkning er aktive kulturforbrugere i kulturaktiviteter udenfor eget hjem – i kategorierne koncert, museum, bibliotek, scenekunst og biograf (se figur 1).

¹² Kultur- og fritidsvaner - Danmarks Statistik (dst.dk)

Biblioteket er med længder den mest og bredest besøgte af kulturinstitutionerne.

Generelt er ca. 1/4 af danskerne meget kulturforbrugende forstået som brugere af mindst en tredjedel af ovenstående udvalgte kulturtilbud. Generelt er kvinder mere kulturforbrugende end mænd. Der er p.t. kun tilgængelige data på binære køns kategorier (se figur 2).

Det er alene på koncertområdet, at der er ca. ligelig fordeling blandt mænd og kvinder i forbrug af disse kulturtilbud (se figur 3).

Denne udvikling er her billedgjort for et kvartal i 2022, men viser fint den generelle udvikling¹³.

Kulturforbrug

Priserne på kulturoplevelser i Danmark er steget over mange år, og stiger generelt mere end den almindelige prisudvikling¹⁴. Efterspørgslen på kulturoplevelser kan derfor siges at være ganske stor, da købsadfærden ikke ser ud til at falde selvom priserne stiger (se figur 4).

Her ses altså prisstigninger der er mange gange højere end den almindelige prisudvikling.

Det er en generel tendens, at kulturforbruget stiger med uddannelsesniveaet. Og kulturforbruget er højere i de større byer, med København som højdespringer.

Generelt kan det siges at kulturforbruget er ved at have normaliseret sig igen efter COVID-19, således at de fleste kulturoplevelser oplever efterspørgsel på ca. samme niveau som før COVID-19¹⁵.

Kulturforbruget nationalt, er stort på tværs af mange aldersgrupper¹⁶, men fordeler sig forskelligt (se figur 5, 6, 7):

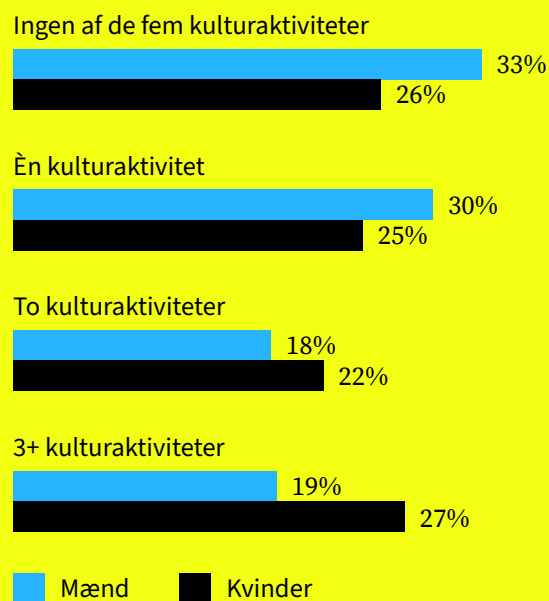
¹³ Bemærk: Kulturvaneundersøgelsen ser alene på folks kulturforbrug for et kvartal. Det kan ikke direkte sammenlignes med "hvor meget dansker går i f.eks. teatret" årligt. Der må forventes at være flere der oplever en kulturaktivitet årligt end kvartalsmæssigt.

¹⁴ Priser på kulturoplevelser stiger mere end forbrugerpriserne generelt - Danmarks Statistik (dst.dk)

¹⁵ NYT: Koncertåret 2022 tæt på niveauet før COVID-19 - Danmarks Statistik (dst.dk)

¹⁶ Året, der gik i: Sådan oplevede borgere kunst og kultur - Applaus

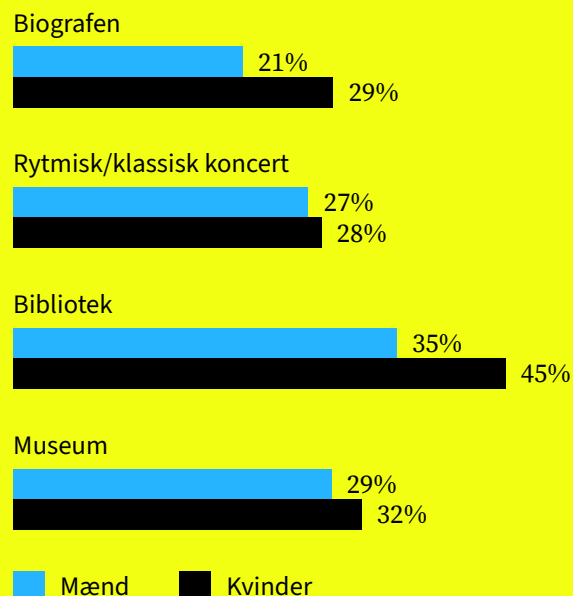
Pct. af befolkningen 16+ år

Figur 2. Danmark: Deltagelse i udvalgte kulturaktiviteter uden for eget hjem fordelt på antal aktiviteter

Kilde: Danmarks Statistik, <https://www.statistikbanken.dk/kvuhoved> (særkørsel) KVUARGEO. Anmærkning: Data er kvartalsdata fra 4. kvartal 2022 for hele befolkningen.

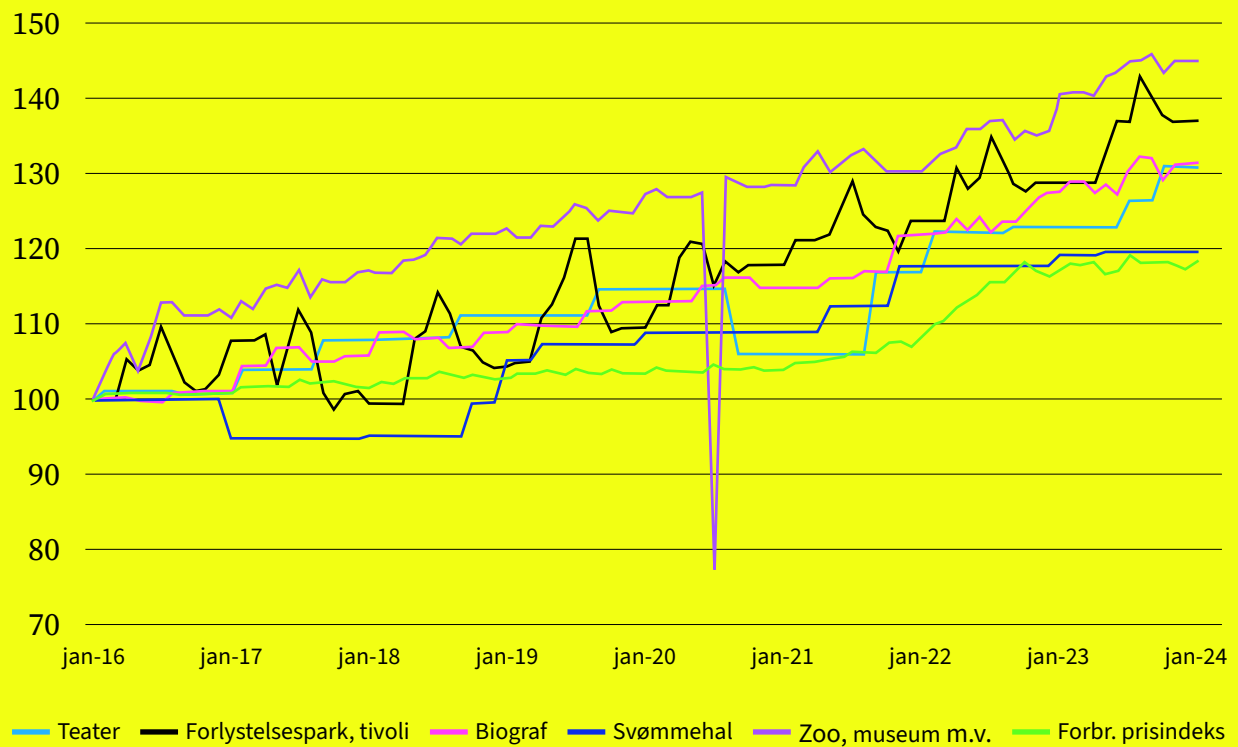
Pct. af befolkningen 16+ år

Figur 3. Danmark: Deltagelse i udvalgte kulturaktiviteter uden for eget hjem

Kilde: Danmarks Statistik, <https://www.statistikbanken.dk/kvuhoved> (særkørsel) KVUARGEO. Anmærkning: Data er kvartalsdata fra 4. kvartal 2022, hele befolkningen.

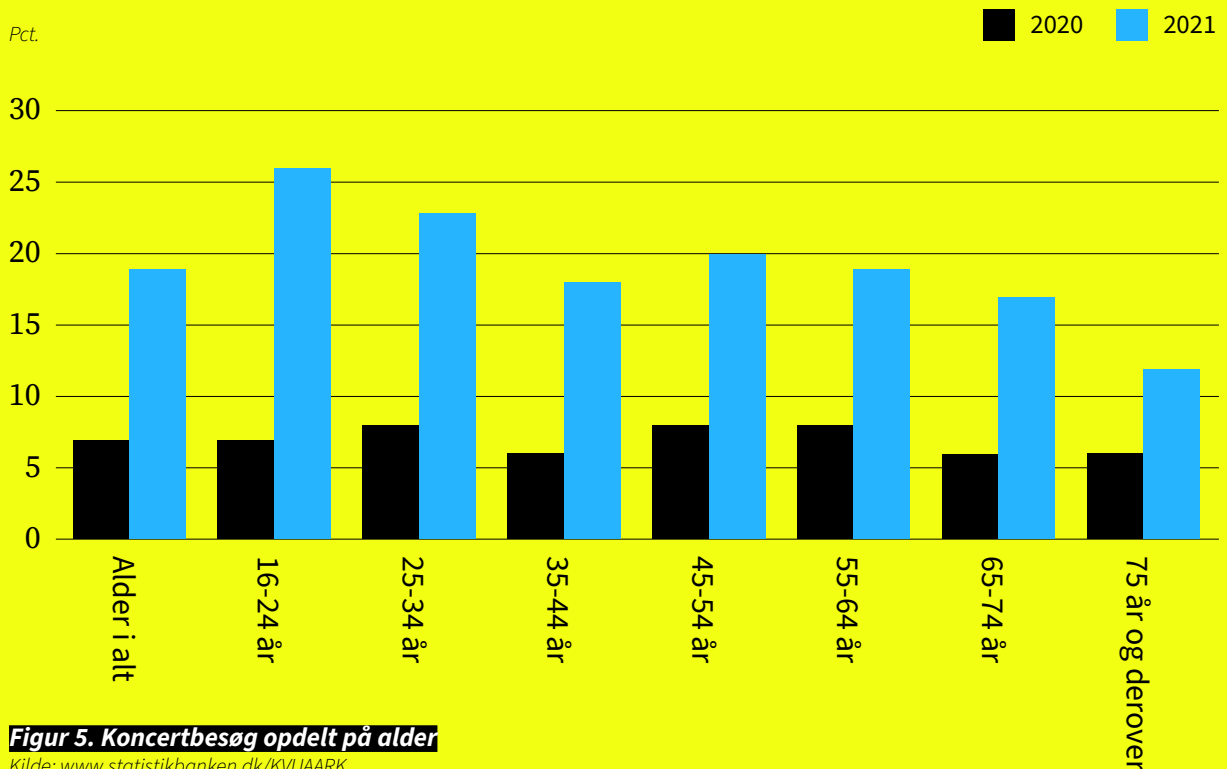
januar 2016 = 100

Figur 4. Prisudvikling på udvalgte kulturtilbud 2016-2024

Kilde: Særkørsel pba. www.statistikbanken.dk/PRIS111.

Anm: Faldet i priserne på museumsbilletter i sommeren 2020 afspejler den såkaldte "sommerpakke", som det år bl.a. gav rabat på museumsbesøg

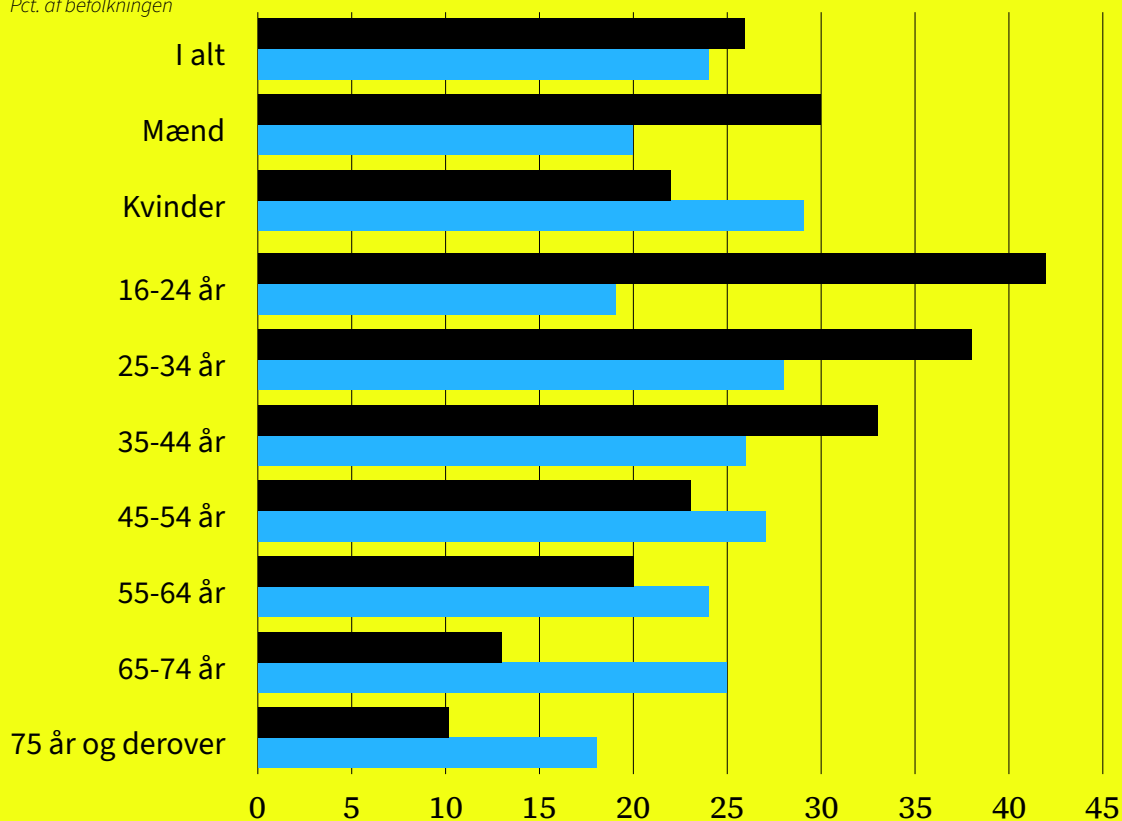

Figur 5. Koncertbesøg opdelt på alder

Kilde: www.statistikbanken.dk/KVUAARK

■ Gennem internettet, Smart-tv eller apps fx YouTube   ■ Live forestillinger fx Teatret eller i det offentlige rum

Pct. af befolkningen

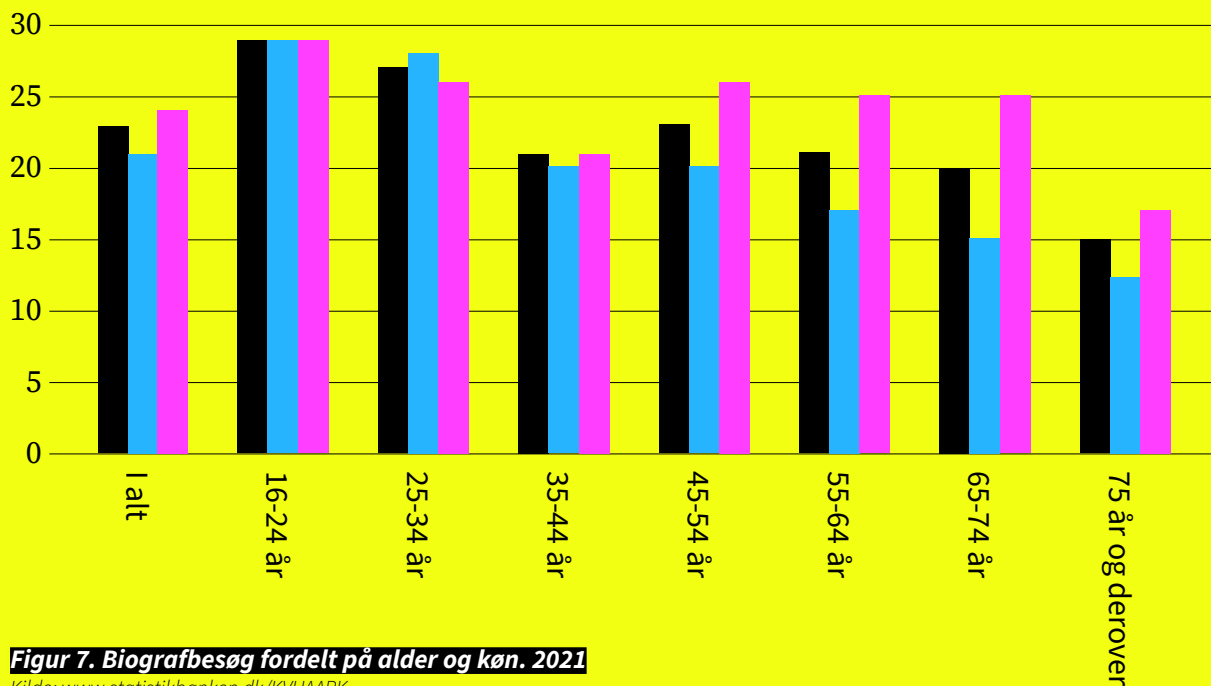

Figur 6. Forbrug af scenekunst efter adgang fordelt på køn og alder. 4. kvartal 2022

Kilde: www.statistikbanken.dk/KVUSC1

Pct. af befolkningen

■ I alt   ■ Mænd   ■ Kvinder

Figur 7. Biografbesøg fordelt på alder og køn. 2021

Kilde: www.statistikbanken.dk/KVUAARK

Publikumsudviklingsorganisationen Applaus, der arbejder med at understøtte publikumsudvikling på danske kulturinstitutioner, har lavet mindre undersøgelser af publikum til kulturoplevelser¹⁷. Her kan f.eks. ses en sammenhæng mellem, at er man selv aktiv i en kulturel fritidsinteresse, har man som oftest også et større kulturforbrug. Der er altså sammenhæng mellem en ”breddekulturaktivitet” og det at købe kulturoplevelser.

Hovedresultater fra Applaus undersøgelser:

”Borgere med kulturelle fritidsinteresser forbruger professionel kultur mere”

Borgere, som dyrker eller har dyrket kulturelle fritidsinteresser, angiver, at de oftere benytter sig af professionelle kulturoplevelser end borgere uden kulturelle fritidsinteresser (i gennemsnit 10 procentpoint oftere på tværs af alle adspurgte kulturoplevelser, 54 % vs. 44 %)

Den største forskel ses ved biblioteksbesøg: 17 procentpoint flere borgere, som dyrker mindst én kulturel fritidsinteresse, angiver, at de besøger et bibliotek mindst én gang om året (57 % vs. 40 %)

Borgere med flere forskellige kulturelle fritidsinteresser angiver, at de går oftere på museum (+7 procentpoint per fritidsinteresse), klassisk koncert og opera (6 procentpoint flere per fritidsinteresse) og rytmisk koncert (5 procentpoint per fritidsinteresse).

Generelt er det tesen at kulturoplevelser især er en ”social aktivitet”, altså noget man oplever sammen med andre. Et af de bedst kortlagte områder er museumsområdet. Her viser den nationale brugerundersøgelse¹⁸ at:

”Museumsbesøg er sociale begivenheder. Siden 2009 har Den nationale brugerundersøgelse vist, at museumsbesøg er sociale begivenheder – noget, du deler med din familie, dine venner, dine kollegaer eller medstuderende. 2022 er ingen undtagelse. 91 % af alle museumsbesøg foregår i selskab med andre, og

museerne fungerer derfor fortsat som sociale mødesteder, der bidrager til samfundets sammenhængskraft. I en verden fyldt med udfordringer og kriser er dette ikke blevet mindre betydningsfuldt.”

Her bekræftes det også, at de hyppigste brugere af kulturtilbud er voksne kvinder, og at uddannelsesniveau øger museumsbrugen:

”Den typiske museumsbruger er uændret. Det er fortsat flest kvinder, personer ældre end 50 år og personer med en videregående uddannelse på de danske museer. Omvendt er mænd, personer under 50 år og personer med en grundskole- eller ungdomsuddannelse underrepræsenterede.

73% har en videregående uddannelse. Brugere med en videregående uddannelse er stærkt overrepræsenterede sammenlignet med brugere, der har en grundskole eller ungdomsuddannelse (de udgør hhv. 73% og 7% af brugerne) (se tabel 1). Det gælder både blandt danske og internationale brugere.”

Børn og unge

Data om børn og unges kulturforbrug er meget begrænsede. Vi har alligevel valgt at tage nogle enkelt-elementer med, hvor der er viden. De kan kun betragtes som ”nedslag”, som giver en fornemmelse for en udvikling ikke et dækkende billede af børn og unges kulturaktivitet.

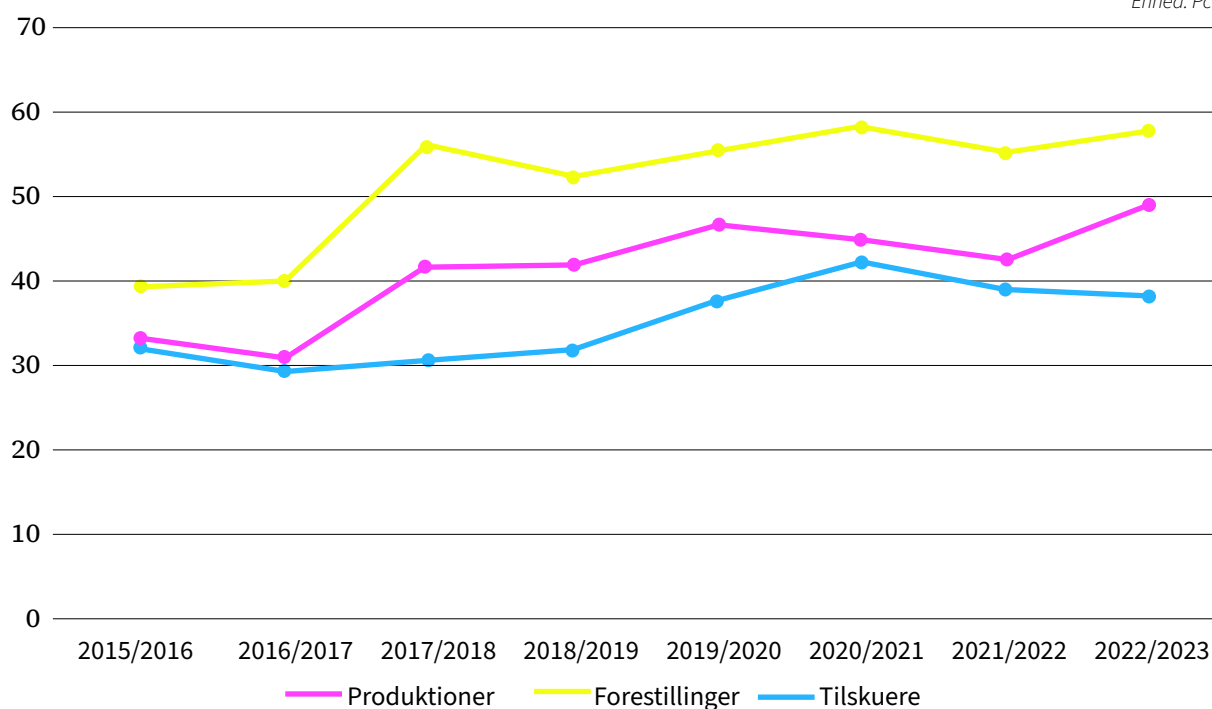
Et af de få områder, hvor børn og unges brug af kulturoplevelser er kortlagt, er på scenekunstmrådet. Her kan der ses en vækst både i antallet af forestillinger og produktioner og i publikum (se figur 8).

Musikskoleområdet er et andet område, hvor der findes statistiske data for børn og unges deltagelse¹⁹. Generelt er det under 10% af landets børn og unge, der går i musikskole. Og her er der lidt flere piger end drenge. De mest populære instrumentfag er klaver, akustisk guitar, slagtøj, sang og violin (i den rækkefølge).

¹⁷ Kulturbarometer – 7. måling i 2022-23 - Applaus:

¹⁸ Den nationale brugerundersøgelse 2022 (slks.dk)

¹⁹ Publikation: Kultur 2021/2022 - Danmarks Statistik (dst.dk)

Figur 8. Publikum, produktioner og forestillinger rettet mod børn og unge i sæsonerne 2015/2016 til 2022/2023

Kilde: Danmarks Statistik

”Der var stor forskel på kønsfordelingen på tværs af de fem mest populære instrumentfag. Kvinder udgjorde 65 pct. af de elever, der gik til klaver, 82 pct. af dem, der gik til sang og 73 pct. af de musikskoleelever, der gik til violin. Akustisk guitar, elguitar- og slagtdøjsundervisning tiltrak flest mænd, der udgjorde hhv. 62, 83 og 82 pct. af de elever, der gik til de tre instrumentfag.”

Et stort modelforsøg foretaget af Kulturministeriet i 2021 og 2022 i en række kommuner landet over, har kigget på potentialer i at engagere endnu flere børn i musik i deres fritid. Modelforsøget gik under titlen ”Grib Engagemet”²⁰ og viste et stort potentiale for en anden og mere åben organisering af musik, og til dels også andre kunstaktiviteter.

Tendenser i kunst- og kulturlivsforhold

Dette afsnit er mindre underbygget, da det er et forsøg på at iagttage nye tendenser på kunst og kulturområdet. Der skal derfor tages forbehold for indholdet, som er et bud på ”fremtidsfortolkning”.

²⁰ Slutevaluering (slks.dk)

²¹ DELTAG – Om deltagerkultur i Danmark | Nordea-fonden (nordeafonden.dk)

Tendens 1: Fra kulturforbruger til aktiv deltager

Involvering i kulturaktiviteter ser ud til at opleve en stigning blandt voksne, hvor aktiviteter som f.eks. læseklubber, strikkeklubber og kreative workshops nyder øget tilslutning.

For voksne målgrupper er de foretrukne aktiviteter dem der fokuserer på deltagelse og hands-on kreativitet, og som kan udføres i fællesskab med nære relationer eller ligesindede²¹. Disse aktiviteter kan finde sted både i og udenfor de traditionelle kulturelle institutioner og åbner for nye måder at opleve kunst og kultur på.

Et eksempel er en stigning i alternative kulturfællesskaber som makerspaces, eller gør-det-selv-værksteder, der tilbyder en mere åben og mindre struktureret deltagelse. Her gives plads til eksperimenterende og nytænkende strukturer og praksisser, som ikke altid finder plads i de etablerede kulturinstitutioner. Lokale fællesskaber, der er åbne og inviterende, hvor kunst- og kulturaktører fokuserer på at understøtte forpligtende samvær og selvorganiseret interaktion

mellem deltagerne, supplerer de mere traditionelle, købsbaserede kulturaktiviteter²².

Kulturaktiviteter, der organiseres i det offentlige rum, tiltrækker en bred vifte af deltagere. En øget mængde kulturtilbud som udendørs danseworkshops, offentlige graffitivægge, læseklubber der vandrer sammen og offentlig adgang til interaktive kunstværker.

Kunst og kultur er på den måde ikke alene noget man oplever, men også noget man aktivt kan deltage i og bidrage til, hvilket skaber nye muligheder for at finde positive fællesskaber²³.

Tendens 2: Kultur som sundhed

Der er en generel stigende opmærksomhed for kunstens betydning på vores mentale og fysiske velvære.

Kulturaktiviteter kobles mere med sundhedsfremmende effekter, hvor aktiv deltagelse i f.eks. fælleslæsninger, kunsthåndværkspraksis og korsang anses som både kunst- og sundhedsaktiviteter²⁴.

Naturbaserede kunstoplevelser er også blevet populære blandt voksne, der søger efter nye måder at forbinde sig med naturen og den omgivende verden på. Denne udvikling afspejler en øget interesse for at bl.a. wellness-aktiviteter ses på som kunstfordybelse såvel som en investering i mentalt og fysisk helbred²⁵. Her er tale om kulturaktiviteter der både kan dyrkes sammen med andre eller alene, uden nødvendigvis at være tilknyttet bestemte institutioner eller organisationer²⁶.

Tendens 3 Bæredygtighed og inklusion

Der ses også i kultursektoren et stigende fokus på klima

og den grønne dagsorden. Flere aktører arbejder på at reducere deres miljøpåvirkning samt at bruge deres publikumsdialog til at integrere grøn bæredygtighed som element i deres aktiviteter og identitet.^{27, 28, 29, 30}

Andre bæredygtighedsemner som social bæredygtighed er ofte et centralt område³¹. Kulturaktører lægger vægt på at skabe bedre fysisk adgang og mere inkluderende rum for deres målgrupper. Bl.a. vinder aktiviteter for minoritetsmålgrupper frem, og adfærdskodekser ses i øgende grad i nattelivskulturen.

Tendens 4: Den involverende børnekultur

For børn ses tegn på en voksende interesse for aktiviteter og tilbud, hvor kreativ udfoldelse og interaktion med kunsten står i fokus. Private og offentlige musikskoler for børn er i vækst.

Børneteateraktiviteter, børnekoncerter og kunstudstillinger for børn tiltrækker også en stadig større interesse, og er med til at introducere dem til forskellige kunstretninger og kreativ udforskning.

Der ses både en stigning i interesse for naturbaserede kunstoplevelser, hvor børn kan udforske og skabe kunst i det fri såvel som i aktiviteter hvor fordybelse i digitale redskaber, programmeringsleg og skærm-baserede kunstformer er omdrejningspunkter.^{32, 33, 34, 35}

²² Vifo ser nærmere på amatørkulturen i Danmark

²³ Amatørkulturen kan også løse samfundskriser (dfs.dk)

²⁴ Hvordan hænger kultur og sundhed sammen? | Midtjysk Kulturakademi (midtikulturen.dk)

²⁵ What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review (who.int)

²⁶ Cultureforhealth.eu

²⁷ Nordic Green Roadmap for Cultural Institutions (diva-portal.org)

²⁸ Kulturens rolle i den bæredygtige omstilling | Midtjysk Kulturakademi (midtikulturen.dk)

²⁹ Museernes Grønne Akademi – forside – Organisationen Danske Museer – ODM (dkmuseer.dk)

³⁰ Bæredygtigt Kulturliv NU (baeredygtigtkulturiv.nu)

³¹ DB2030 | Netværk for biblioteker og aktører, der arbejder med FN's Verdensmål

³² Vifo ser nærmere på amatørkulturen i Danmark

³³ Database: Tal på folkeoplysningen i kommunerne (vifo.dk)

³⁴ Statens Museum for Kunst 2022 | Skoletjenesten

³⁵ Skoletjenestens årsberetning 2023 by Skoletjenesten - videncenter for eksterne læringsmiljøer

Det generelle kulturbillede i København

Her beskrives hvordan den nuværende situation tager sig ud i København og altså den ramme og kontekst som Refshaleøen i fremtiden skal udvikles i sammenhæng med.

Der findes ganske begrænsede data på kulturlivet i Københavns geografi, hvorfor det vil være nødvendigt mange steder at støtte sig til de nationale trends og nationale data.

København er i befolkningsmæssig vækst. Væksten er aftaget lidt under og efter Covid-19, men er fortsat markant. København er den næst hurtigst voksende kommune og væksten sker i alle bydele.

Befolkningen i Københavns Kommune er vokset fra 471.300 i 1995 til 653.648 per 1. januar 2023, og forventes at stige med yderligere godt 55.000 til 708.944 frem mod 2033. Konkret er der sket en pæn befolkningsvækst i byområder tættest på Refshaleøen, hvor der har været en stigning på 26 procent for Indre By/Christianshavn i 2023.

København er en ung by med landets laveste gennemsnitsalder på 36,5 år. Der forventes en stigning i antal ældre frem mod 2033. I 2033 vil antallet af borgere over 80 år være vokset med 53 procent³⁶.

Med den konstante befolkningstilvækst udvikles der hele tiden nye bydele og antallet af børn og unge stiger markant. Det lægger pres på byens faciliteter, der ikke er demografiregulerede og som dermed ikke udvikles i tilsvarende grad som mængden af boliger.

Kultur- og fritidsområdet er ikke lovgivningsmæssig forankret til at kapacitet og tilbud skal følge med befolkningsudviklingen i en særlig takt. Disse rammebetingelser betyder for kultur- og fritidsområdet, at der er en tendens til at udvikle sig der, hvor foreninger, lokaludvalg eller organisationer råber højest.

København har relativt begrænset adgang til natur inden for kommunegrænsen, men har til gengæld

attraktive parkarealer og grønne områder og gode muligheder for aktiviteter, rekreation og idræt ved vandet. Kultur- og fritidspolitikken 2023-2026 i Københavns Kommune³⁷ sætter da også fokus på bedre udnyttelse af vandet og ønsker at åbne mere af havnen til rekreativ brug, herunder til kulturaktiviteter og kulturoplevelser langs kajkanten.

Da København forventes at opleve en stigning på 55.000 indbyggere inden 2033, vil byens faciliteter blive yderligere belastede. Derfor er det afgørende at udvikle og optimere byens kultur- og fritidsfaciliteter, for at imødekomme både den nuværende efterslæb og den forventede øgede efterspørgsel.

Kultur- og fritidspolitikken 2023-2026 nævner bl.a.:
"I takt med at byen vokser, har vi en stor opgave med at tænke kultur og fritidsaktiviteter ind i de nye bydele fra start, og understøtte liv og aktivitet mellem bygningerne. Nordhavn, Godsbanen og Østhavnen forventes at blive åbnet som de næste store byudviklingsområder i København. Her skal vi bygge videre på de kvaliteter og kulturmiljøer, som allerede findes i de gamle industriområder, og reservere rum til byliv og bevægelse, så pladsen ikke først skal findes, når folk er flyttet ind"

Folkeskoler

Københavns befolkningstilvækst giver nogle udviklingsmæssige rammebetingelse, hvor de kommunale rammer for anlæg og service bliver udfordret. Der er pres på at etablere kapacitet nok på de lovgivningsfastlagte basisområder såsom ældrepleje, skoler, sundheds- og sociale funktioner mm.

Kultur- og fritidsområdet er ikke lovgivningsmæssigt forankret til at kapacitet og tilbud skal følge med befolkningsudviklingen i en særlig takt. Disse rammebetingelser gør for kulturområdet, at den kommunale rolle i København ofte er at "være medvirkende", da der ikke er rammer til at "være førende".

³⁶ Status på København 2023 – Det Tværgående Analysekontor og Klimaenheden (kk.dk)

³⁷ Kultur- og fritidspolitikken 2023-2026

I de nye byudviklingsinitiativer samles indsatsen med kultur især omkring og i samspil med andre kommunale centrale behov. Det betyder konkret, at kulturelle indsatser meget ofte er koblet direkte med etablering af nye folkeskoler.

I Københavns Kommunes plan- og udviklingsarbejde indarbejdes mange kultur- og fritidsbehov konkret i planlægningen af en ny folkeskole. Det har ofte udgangspunkt i idrætsfaciliteter, men med multibrugsfunktioner som f.eks. kulturhusaktivitet, integration mellem skolebibliotek og folkebibliotek og lokalefaciliteter til foreningsbrug. Der er udarbejdet et fælles rumprogram for nye skoler med indspil fra Kultur og Fritidsforvaltningen for at imødekomme dette.

Udviklings- og høringsarbejdet omkring bydelen Jernbanebyen kan betragtes som et meget godt pejlemærke eller "nu og her billede" på borgerindspil, forventninger og Københavns Kommunes rolle. Her blev folkeskolen udarbejdet ud fra det nye tværgående rumprogram, og mange kulturfunktioner er indarbejdet i planerne³⁸. For en kommunal udbygning af kulturfaciliteter må det derfor forventes at være ret afgørende hvornår der skal etableres en ny folkeskole på Refshaleøen, og hvor mange der skal være.

Byens grønne, blå og urbane rum

Byens grønne, blå og urbane rum er blevet en integreret del af københavnernes liv, og hverdag og brugen af dem forsætter med at stige. Københavnerne opfatter det som en kvalitet at have adgang og nærhed til grønne områder og natur. De sidste 10-15 år er borgerdrevne initiativer til bynatur, byhaver, dyrkningsfællesskaber spiret frem i særligt de større danske byer, og interessen for natur, miljø og klima er stigende i vores bevidsthed.

Byens rum og pladser er de sidste årtier kommet til at fylde mere og mere og har bevæget sig fra at være æstetiske byrum til at være rum for byliv, socialt liv og forskellige former for udendørs aktiviteter. Flere og flere funktioner og aktiviteter finder sted i byens

rum, hvilket stiller store krav til omgivelserne og kvaliteten men også til brugerne af byrummene, der er nødsaget til at acceptere og tage hensyn til hinanden.

Når der kigges på aktivitetsvalg og organiseringsformer er det tydeligt at byens grønne, blå og urbane rum er en vigtig arena for voksne københavnernes kultur- og fritidsliv, der bruges til et bredt spekter af aktiviteter og udfoldelser. Børn og unge bruger i høj grad også byens rum, her er det nemlig muligt at kombinere fysiske aktivitet med socialt samvær, spontane møder og blot at hænge ud og observere bylivet.

Det gode byliv skabes således ikke blot af arkitekturen og boligen, men i lige så høj grad af livet i byen, i det store offentlige fællesskab på gader og pladser. Hertil indgår bl.a. kommunens ulige grønne indsatser i en understøttende funktion, hvor der afsættes øremærkede tilskud til biodiversitetsprojekter, begrønning, etablering af åbne nyttehaver, træplantninger o.l.

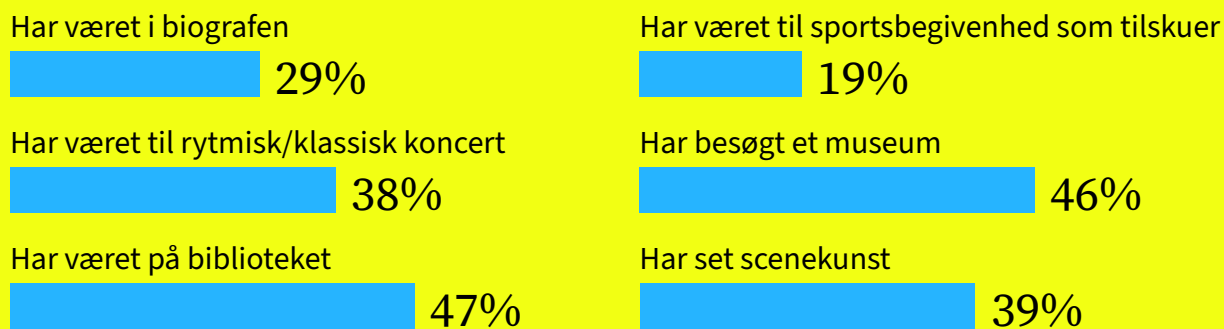
København er i kulturel henseende også hovedstaden i Danmark. Det er her der er mest kulturaktivitet, der er her der er flest kulturinstitutioner og det er her de fleste af de danske kunstnere bor og virker fra (se figur 9).

Som det kan ses af et udtræk fra de nationale kulturvaneundersøgelser med fokus på København er Københavnerne generelt en del mere kulturaktive end danskerne generelt (se figur 10, 11, 12).

En anden stor forskel på den nationale og københavnske adfærd er, at der generelt måles en frivillig indsats fra ca. 40% af borgerne i et område, mens dette ligger markant lavere i København. Årsagerne er ikke afdækket, men en tese er, at der er rigtig mange tilbud i København generelt, hvor en frivillig indsats ikke er nødvendig - altså mange gode muligheder man kan deltage i. Herunder i langt højere grad end i resten af landet mange tilbud drevet på privat og kommerciel basis.

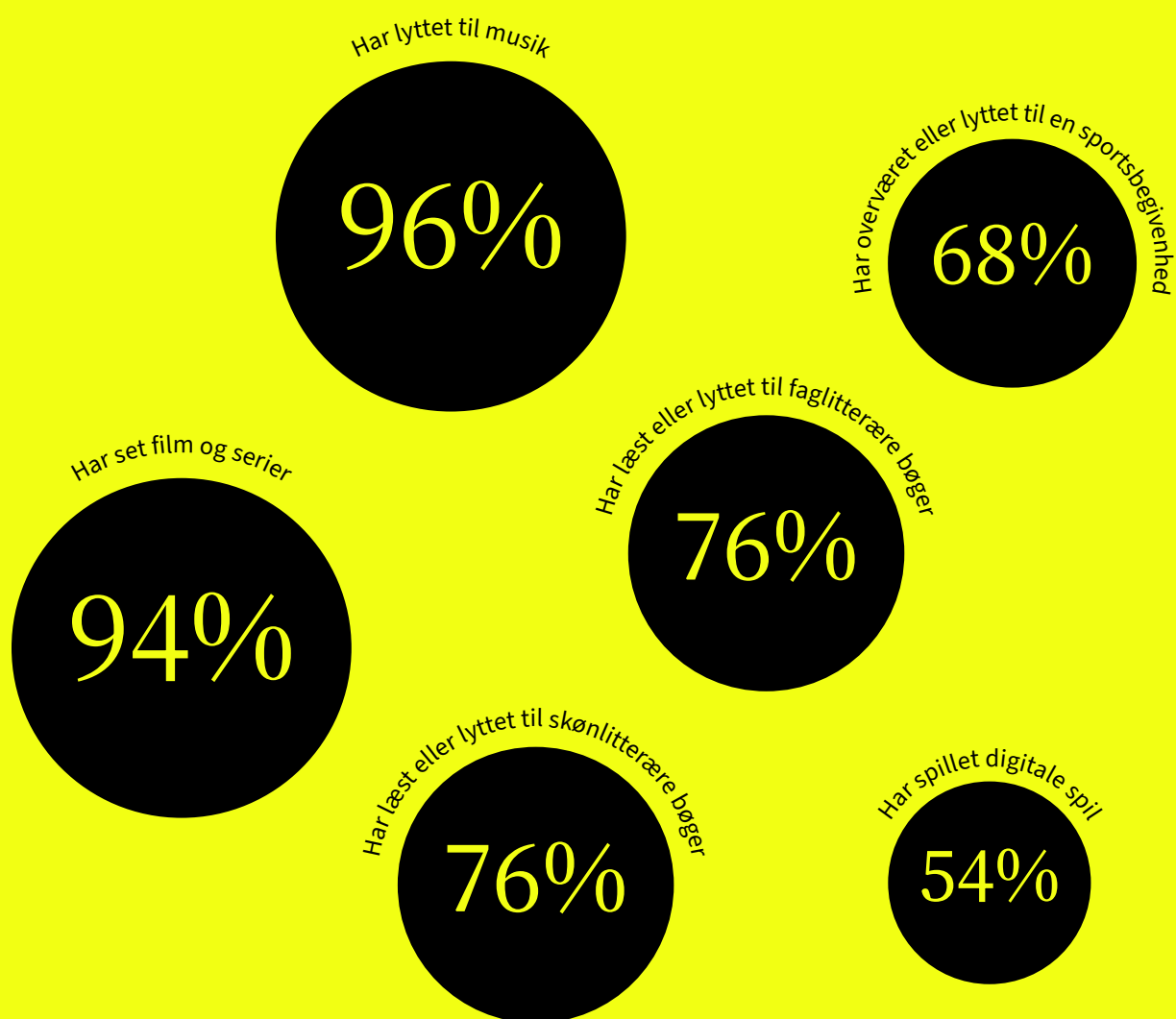
³⁸ *Enorme 'Vognværkstedet' bliver til skole- og kulturhus | Magasinet KBH*

Enhed: pct.

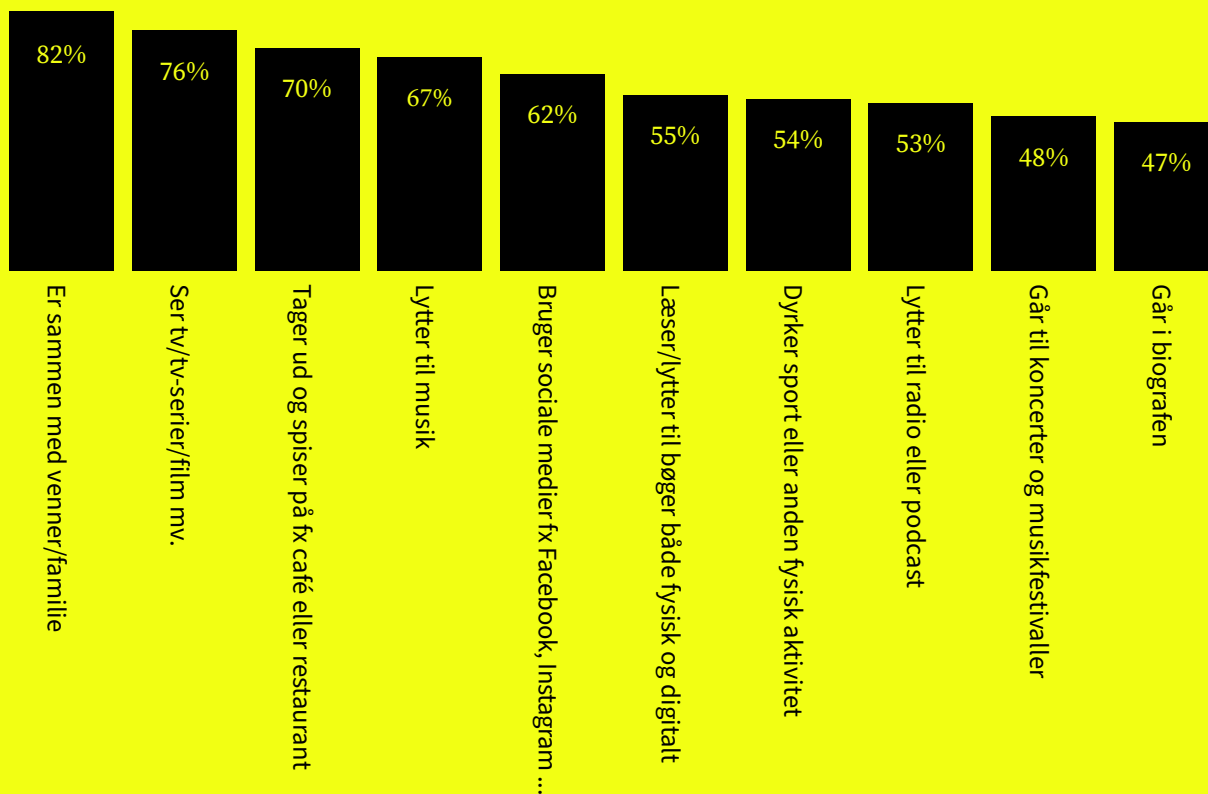
Figur 9. København: Deltagelse i kulturaktiviteter uden for eget hjem

Kilde: Danmarks Statistik, <https://www.statistikbanken.dk/KVUARGEO>. Anmærkning: Data er årsdata fra 2022 og borgere i København.

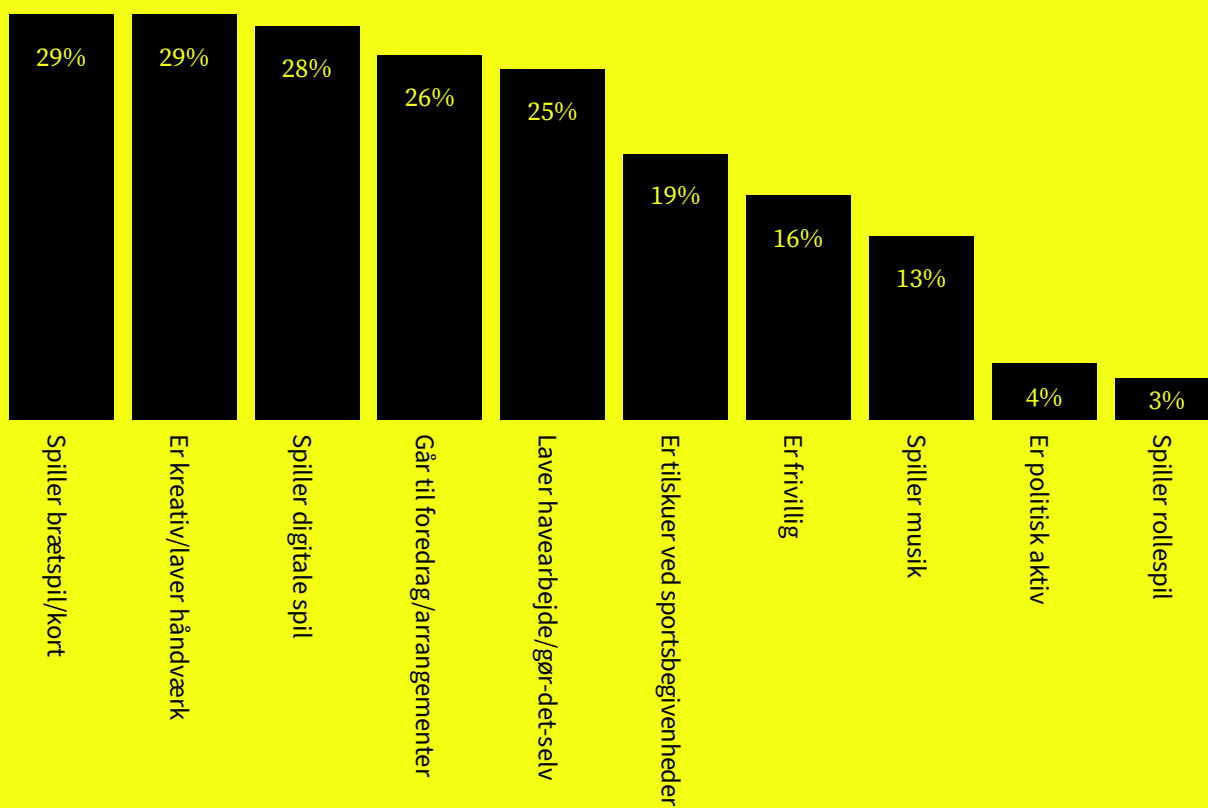
Figur 10. København: Deltagelse i kulturaktiviteter i eget hjem

Kilde: Danmarks Statistik, <https://www.statistikbanken.dk/KVUARGEO>. Anmærkning: Data er årsdata fra 2022 og borgere i København

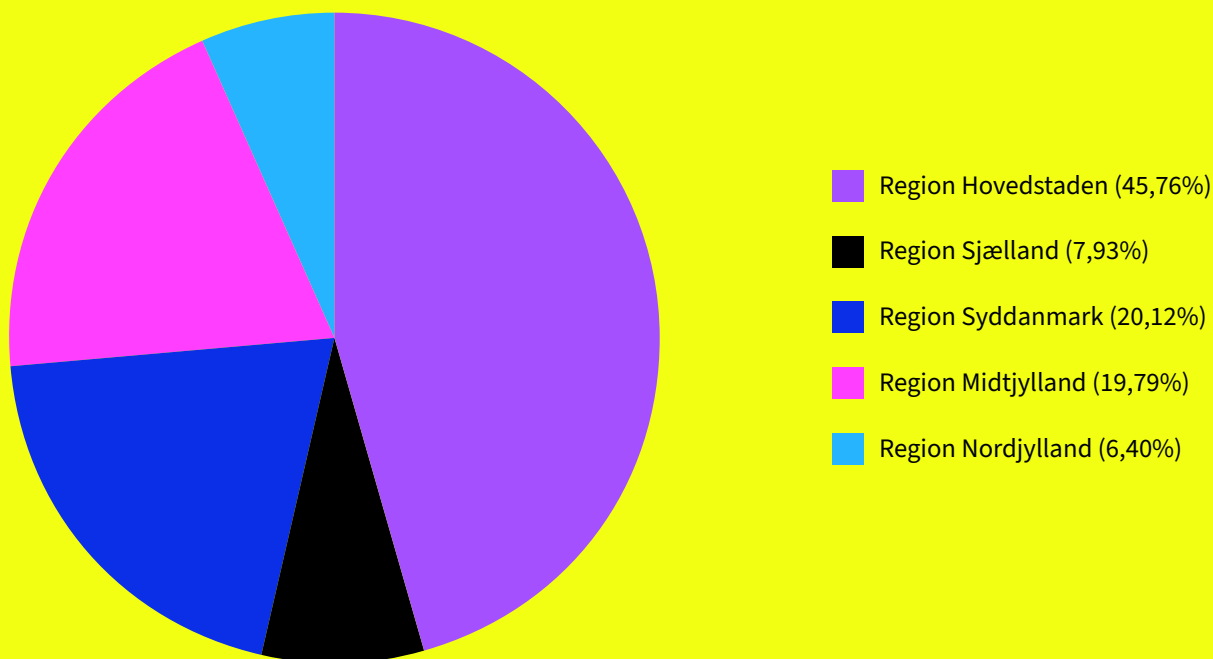
Figur 11. De 10 mest populære fritidsaktiviteter

Kilde: Moos Bjerre på vegne af Københavns Kommune. Anmærkning: Data er baseret på borgere i København, rapporten udgives i 2024.

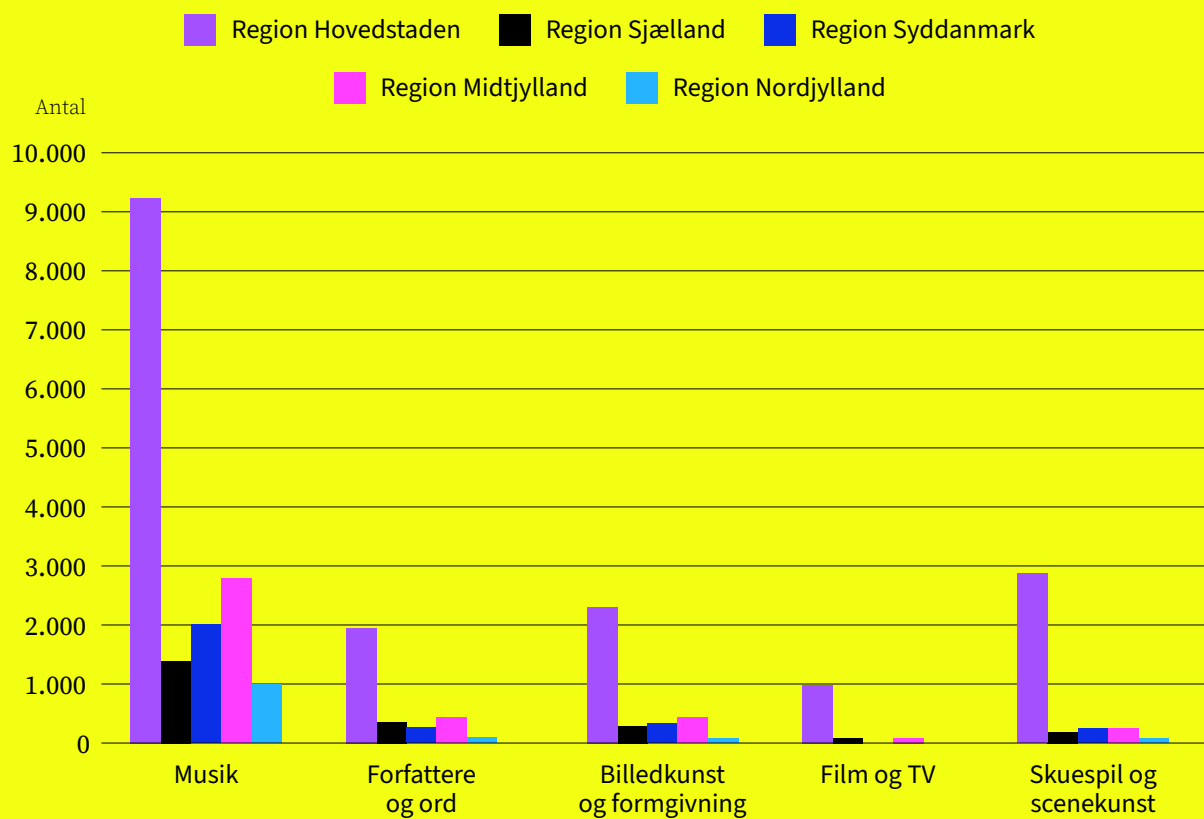
Figur 12. De 10 næste fritidsaktiviteter i rækken

Kilde: Moos Bjerre på vegne af Københavns Kommune. Anmærkning: Data er baseret på borgere i København, rapporten udgives i 2024.

Figur 13. Aktivitet på danske museers besøgssteder (Antal)

Museumskategori: Alle museer. Aktivitet: Besøg i udstillingen. Tid: 2022

Figur 14. Kunstnere i Danmark fordelt på kunstmåde og bopælsregion, 2022

Kilde: www.statistikbanken.dk/kunst2

Et enkelt eksempel som nedslag, som viser at København ligger med et meget højt udbud på kulturområdet:

Museumsområdet er statistisk rimelig godt kortlagt ift. især voksnes brug. Her kan det ses, at København er en tydelig højdespringer i museumsaktivitet (se figur 13):

Kulturaktørfelt

København er kendetegnet ved at have langt hovedparten af de professionelle og semi-professionelle kulturaktører og kunstnere, der arbejder selvstændigt i privat eller i selvejende regi. På nær kommercielt organiserede kulturaktører er de resterendes konkurrence- og indtjeningsevne sårbar.

Som det kan ses³⁹, udgør musikerne langt hovedparten af de professionelle kunstnere, der bor i København (se figur 14).

Kulturaktører i København har generelt et stort behov for lokaler til øvning, afprøvning af egenproduktioner, undervisning, forestillinger mm. Det er problematisk for Københavns Kommune at stille lokaler til rådighed i egne kulturfaciliteter, da lovgivningen definerer de fleste kulturaktiviteter som erhvervsaktiviteter, og kommunen må ikke agere konkurrenceforvridende ved at stille offentlige lokaler til rådighed på andet end almindelige markedsvilkår.

Der er derfor et meget stort behov for lokaler til mindre erhvervsdrivende kulturaktører og kunstnere der ikke imødekommes i kommunale bygninger. Kulturlivets forretningsmodeller er ofte sådan, at disse aktører har begrænsede indtægter til at møde det markedsbaserede erhvervshuslejeniveau i København, men omvendt ofte er indstillet på at "bidrage med kulturaktivitet" som en del af aftalegrundlaget for at have adgang til faste øve-, prøve- og udviklingsfaciliteter.

Der ses derfor gode muligheder for at oparbejde kulturtilbud og kulturfaciliteter, som rummer mange af disse aktører, hvis der kan skabes en fælles organisering af aktørerne – og forretningsmodeller hvor kulturaktivitetsudbuddet er med til at dække basisomkostningerne for driften af kulturfaciliteterne.

Refshaleøen imødekommer allerede noget af dette i de nuværende mere rå industrilokaler, og har derfor allerede kontakt til mange af de relevante aktører og kulturmiljøer.

Generelt er der en stor mængde kreative erhverv i København, som dog er svære at se under et, da de er meget forskellige (fra arkitekten til scenografiværkstedet).

De kreative erhverv, herunder de mange private kulturaktører oplever at have færre steder at placere sig ift. den byudvikling der foregår i København. Der ses derfor er stort potentiale i at skabe basis herfor på Refshaleøen.

Især koblingen af en vis mængde af de mindre private kulturaktører, så der opnås kritisk masse / klynge, ser ud til at have oplevelsesmæssige og økonomiske potentialer (på basis af kommende rapport fra Copenhagen Creative Partnership).

Et eksempel, der er delvist kortlagt er musikundervisningsområdet, hvor den kommunale musikskole har en meget lille kapacitet, og der derfor ift. resten af landet er rigtigt mange private musikundervisningstilbud med stor efterspørgsel⁴⁰.

Dette viser en række tydelige potentialer for forretningsmodeller i private tilbud – der oplagt peger i retning af koblingen mellem øvefaciliteter og undervisningsfaciliteter – med basis for private eller civilsamfundsorganiserede aktører.

³⁹ DKR Kunstnere i tal 2024_2.pdf (dansk-kunstneraad.dk)

⁴⁰ Københavns Musikskole - bilag2 (kk.dk)

Kulturpolitik og rammer

Københavns Kommune er i 2024 havnet i en situation hvor drift af kulturhuse og tilknyttede kulturaktiviteter ikke matcher deres budgetrammer⁴¹. Dette vil sætte det offentlige kulturudbud under pres fremover.

Det politiske fokus i kultur- og fritidspolitikken viser, at der sigtes mod at differentiere kulturtilbuddene over bydele og skabe kultur ved at understøtte og samarbejde med byens eksisterende kulturaktører⁴².

Fortsætter den kulturpolitiske tendens, at kommunen ønsker at understøtte kulturaktører fremfor selv at stå som operatør og udbyder, vil det pege på en byudvikling på Refshaleøen, hvor det centrale bliver at skabe selvejende og privatdrevne kulturtilbud som Københavns Kommune kan bakke op med øremærkede tilskud til aktiviteter, særlige brugergrupper, kulturpolitiske målsætninger etc. Og dette matcher det kulturliv og de kulturtilbud der i forvejen at vokset frem på Refshaleøen.

Københavnernes kulturvaner er ikke kortlagt i samme omfang som de er på eksempelvis idrætsområdet. Københavneres kulturvaner blev kortlagt af Københavns Kommune i 2013⁴³. Fokus i disse kortlægninger er især hvilke kommunale kulturtilbud, der er behov for og brugen af disse. Københavns Kommunes Kultur- og Fritidsforvaltning udkommer i foråret 2024 med en ny undersøgelse af københavnernes kultur- og fritidsvaner – med fokus på borgernes brug af de kommunale kulturtilbud. Undersøgelsen er endnu ikke offentliggjort, og bør oplagt inkluderes i det fortsatte arbejde med udvikling af Refshaleøen.

Kulturens Analyseinstitut har fået lov til at få et smugkig, der viser at 63% af Københavnerne er meget kulturaktive på tværs af mange kulturtilbud. Og aktiviteten er stor. F.eks. går 83% månedligt på bar, cafe og restaurant; 59% går månedligt til hobbyaktiviteter og 51% går månedligt til oplevelser i byen.

Analysen giver dog ikke et klart bud på præcise behov eller mangler i København på kulturområdet, set fra et bruger-/borgerperspektiv. Biblioteket er den mest brugte kommunale kulturfacilitet – hvilket ikke er overraskende, da det er en national tidligere beskrevet tendens.

Offentligt drevne eller offentlig støttede kulturinstitutioner er der rigtig mange af i København - bl.a. fordi mange nationale kulturinstitutioner er placeret i København. Det betyder også, at det i den nuværende nationale kulturpolitiske prioritering ofte ses at København prioriteres lavere, ligesom kulturtilbuddene presses i de kommunalpolitiske prioriteringer. Nogle eksempler:

- København har to regionale spillesteder: Vega og Alice – som således er spillesteder med både national og kommunal støtte. De udpeges for 4 år, og der har ved de seneste udpegningsperioder været ansøgt om flere – men det er ikke imødekommet.
- Små storby teatre er netop udpeget for de kommende 4 år, hvor det er gået fra 14 til 11 udpegede – teatre med både national og kommunal støtte.
- København har til gengæld en meget høj biblioteksdækning – med 20 biblioteker, hvilket afstandsmæssigt og ift. antal brugere er et højt antal sammenlignet med landsgennemsnittet.

Det bedømmes derfor at være vanskeligt at arbejde efter flere nationalt støttede kulturinstitutioner som en del af udviklingen af Refshaleøen, ligesom det vil være en svær lokalpolitisk prioritering eventuelt at flytte eksisterende kulturinstitutioner til Refshaleøen.

⁴¹ *Millionunderskud i Københavns Kommune truer kulturhuse med lukninger og reducerede åbningstider - kulturmonitor.dk*

⁴² *Særlig kulturpakke: Kulturen og idrætten prioriteres i nyt budget for København | Københavns Kommune* ⁴³ *Kultur- og Fritidsforvaltningen (ritzau.dk)*

⁴³ *Københavneres kulturvaner 2013*

Behovsindikationer for kulturlivet i København

Ovenstående kortlægning og analyser giver følgende behovsindikationer for kunst- og kulturlivet i København.

Børnekulturhuse/byrum

Steder eller faciliteter, som tilbyder kunst- og kulturaktiviteter og workshops specifikt målrettet børn.

Multifunktionelle kulturfaciliteter

Der kombinerer f.eks. udstillingsrum, værksteder og performanceområder til forskellige kunstformer som musik, dans og billedkunst. Og som tilskynder til samarbejder mellem kunstnere på tværs af forskellige kunstretninger.

Musikrettede faciliteter

Øvelokalerum og lettilgængelige studier, hvor musikere kan øve, indspille og producere. Også med event- og undervisningskapaciteter.

Film- og mediefaciliteter

Faciliteter til undervisning om og produktion af film, fotografi og animation.

Litteraturorienterede faciliteter

Steder, der fremmer læsning og skrivning gennem workshops, læseklubber, forfatteraftener og poesioplæsninger.

Kreative værksteder

Faciliteter, der tilbyder plads og værktøjer for kunsthåndværk, keramik, tekstil og andre håndværksbaserede kunstarter.

Maker Spaces

Faciliteter, der kombinerer teknologi og kunst.

Teater og danselaboratorier

Fleksible teater og dansefaciliteter, der understøtter amatørdeeltagere, vækstlaget og forsamlingsbehov.

Kunstnerresidenser

Boliger, der tilbyder kunstnere plads og tid til at arbejde i lokalområdet. Gerne med placering ved offentlige kulturfaciliteter.

Offentlige kunstrum

Byrum indrettet til midlertidige kunststillinger og installationer.

Urbane kunstzoner

Områder i byrummet dedikeret til graffiti og street art.

Kunst og natursteder

Byrum der vægter at kombinere kunst og naturudtryk til ophold og samvær.

Interaktive elementer

Interaktive kunstværker, hvor publikum kan engagere sig direkte med værkerne. Som f.eks. musik- og lyd-kunstinstallationer, der inviterer til leg med lyd og musik.

Formidling

Elementer i byrummet der kommunikerer lokalhistorie, nuværende aktørfelt og aktivitetsmuligheder.

Bemærk at det ikke er muligt at give et bud på antal og mængde og slet ikke for privatdrevne kulturaktører, da der ikke findes en kortlægning af disse.

Kulturbilledet i omkringliggende bydele

Christianshavn, Indre By og Østamager er Refshaleøens nærmeste nabobydele, hvorfor deres sammensætning, faciliteter, tilbud og indhold er særlig relevante. I dette kapitel beskrives de tre bydele, for bedre at kunne kvalificere anbefalingerne til Refshaleøens kultur- og fritidsprofil.

Nedenstående bydelsbeskrivelser er med afsæt i lokaludvalgenes geografiske områder og data er i hovedsagen hentet fra Københavns Kommunes Statistikbank, Københavnerkortet og facilitetsdatabasen.

Christianshavn

Befolkningen på Christianshavn var 13.244 pr. 1. januar 2021.

Christianshavn har den laveste andel grønne områder i København (inklusive idrætsanlæg), med 11 procent offentlige tilgængelige grønne områder, hvor det for hele København er 26 procent.

Bydelen gennemgår en hastig udvikling i disse år, hvor mange ressourcestærke borgere flytter til, hvilket lægger pres på institutioner, faciliteter og tilbud og udfordrer sammenhængskraften i bydelen.

Christianshavns Lokaludvalg som dækker en geografi inklusive Refshaleøen har udarbejdet en bydelsplan, der indeholder et tema om kultur og idrætsliv. Det umiddelbart tydeligste resultat her er, at borgerpanelet har styrket fokus på mere kunst og kultur i byrummet. Et fokus som bekræfter de generelle træk, at københavnernes har meget af deres kultur og fritidsaktivitet koblet med byens rum.

Kulturfaciliteter i bydelen

Christianshavns Bibliotek er et lille bydelsbibliotek der tilbyder bl.a. højtlesninger for børn og forfatter-samtaler.

Christianshavns Beboerhus er et af bydelens borgerdrevne kultur- og forsamlingshuse. Den har en café, flere foreningslokaler, aktive værksteder, en fest- og koncertsal samt et populært spisehus.

Nordatlantens Brygge er et kulturcenter, der fremhæver nordatlantisk kultur, kunst og erhverv, og har et løbende aktivitetsprogram ned udstillinger, foredrag og events. På Christiania er der flere forsamlings- og kulturaktivitetshuse, bl.a. Bøssehuset, biograf og eventstedet Byens Lys og Bananhuset samt mindre aktivitetsudbydende kunsthåndværksteder. Andre eksempler er kulturlokationer som Kulturfærgen Gammelør, Kanalhuset og Lille Mølle.

Der er mange musikarrangementer i de varme måneder i havneområderne vendt mod Indre By og på Christiania. Spillestederne Loppen, Operaen, Børnehuset og Den Grå Hal er nogle af byens ældre musikvenues med lokalt og internationalt program. Den Grå Hal er også ramme for mange andre events. Både Vor Frelser Kirke og Christianskirken tilbyder kulturelle arrangementer, inklusive koncerter. Den Kongelige Opera er også et vartegn i området med store opsætninger af både klassiske og moderne produktioner.

Overgaden - Institut for Samtidskunst er en kunsthall der præsenterer en bred vifte af samtidskunstformer og kunstnere. På Christiania finder man ligeledes det gamle kunstgalleri Gallopperiet.

Indre By

Befolkningen i Indre By var på 43.055 pr. 1. januar 2021 (2022 = 43.527 indbyggere). I modsætning til de øvrige bydele i København, forventes befolkningstallet at falde med cirka 1.040 indbyggere eller cirka 2 procent frem mod 2031.

Indre By/Christianshavn ligger aldersmæssigt i den høje ende ift. byens gennemsnit (39,7 år).

Kulturaktiviteten for Indre By ligger nogle procentpoint over gennemsnittet i København – altså en endnu højere kulturaktivitet i bydelene tættest på Refshaleøen.

Kulturfaciliteter i bydelen

Kulturhuset Indre By rummer en stor kultursal, cafe-område med scene og mindre forsamlingslokaler.

Kulturhuset rummer også to haller i stueplan, som bruges til alt fra skoleidræt, dans og teaterforestillinger til julemarkeder, udstillinger og seminarer. Foran Kulturhuset Indre By findes et urbant flerprogrammeret byrum, hvor der både er mulighed for udendørsmarkeder, sceneoptrædener, leg og idræt. Der er gode opholdsmuligheder på pladsen.

Ofelia Plads på Kvæsthusmolen ved siden af Skuespilhuset er en stor eventplads midt i byen. Pladsen bruges til gratis koncerter, teaterforestillinger, sportsarrangementer, udstillinger og en masse andet.

Bydelen har flere større parkanlæg, der inddrages til kultur og forsamlingsaktiviteter i de varme måneder, herunder Østre Anlæg, Botanisk Have og Ørstedparken der ligger i det tidligere voldanlæg omkring det gamle historiske København. Kongens Have er en af Københavns mest populære parker med ca. tre millioner årlige gæster og bruges til kulturevents, forsamlinger, solbadning, boldspil og gå- og løbeture.

Parkmuseerne er et museumskvarter i Indre By. Beliggende i eller ud til grønne parker ligger seks museer: Davids Samling, Den Hirschsprungske Samling, Rosenborg Slot og Statens Museum for Kunst. Derudover kan fremhæves Thorvaldsens Museum, Københavns Bymuseum, Arbejdermuseet og Statens Naturhistoriske Museum. Kendetegnende for flere af disse museer, er at de også omfatter kulturaktiviteter udover samlingsformidling. Det samme gælder rækken af kunsthaller i Indre By uden egne samlinger, Kunsthall Charlottenborg, Kunstforeningen Gammel Strand og Nikolaj Kunsthall.

Udover dette har Indre By en stor mængde kommercielle og statsstøttede spillesteder og teaterscener

Østamager

Befolkningen på Østamager er på 60.877 pr. 1. januar 2021. Østamagers befolkning forventes frem mod 2031 at vokse med 12 procent i forhold til 2021. Det er cirka den samme befolkningstilvækst som for hele København.

18 procent af Østamager består af offentligt tilgængelige grønne områder. Det er lavere end for København som helhed, hvor andelen er 26 procent.

Kulturfaciliteter i bydelen

Prismen i Holmbladsgade er et kombineret kultur- og idrætshus med holdaktiviteter, loppemarkeder og kulturarrangementer. Dansesalen anvendes til dans, bevægelse og div. Kampsportsformer. Kultursalen er et lokale med trægulve egnet til gymnastik, kampsport, dans, koncerter, konferencer, møder, forsamlingsaktiviteter. Udenfor er der anlagt containerrum, der bruges som musikøvelokale.

En større del af kultur- og fritidslivet udspiller sig i kulturhusområdet Amager Kulturpunkt med bl.a. spillestedet Amager Bio, Beta og Børnekulturhuset.

Kulturhuset Kvarterhuset indeholder bibliotek, borgerservice og en forsamlingsaal, der også har kulturaktiviteter og kulturprogram.

Kultur på Refshaleøen

Faste aktiviteter på Refshaleøen

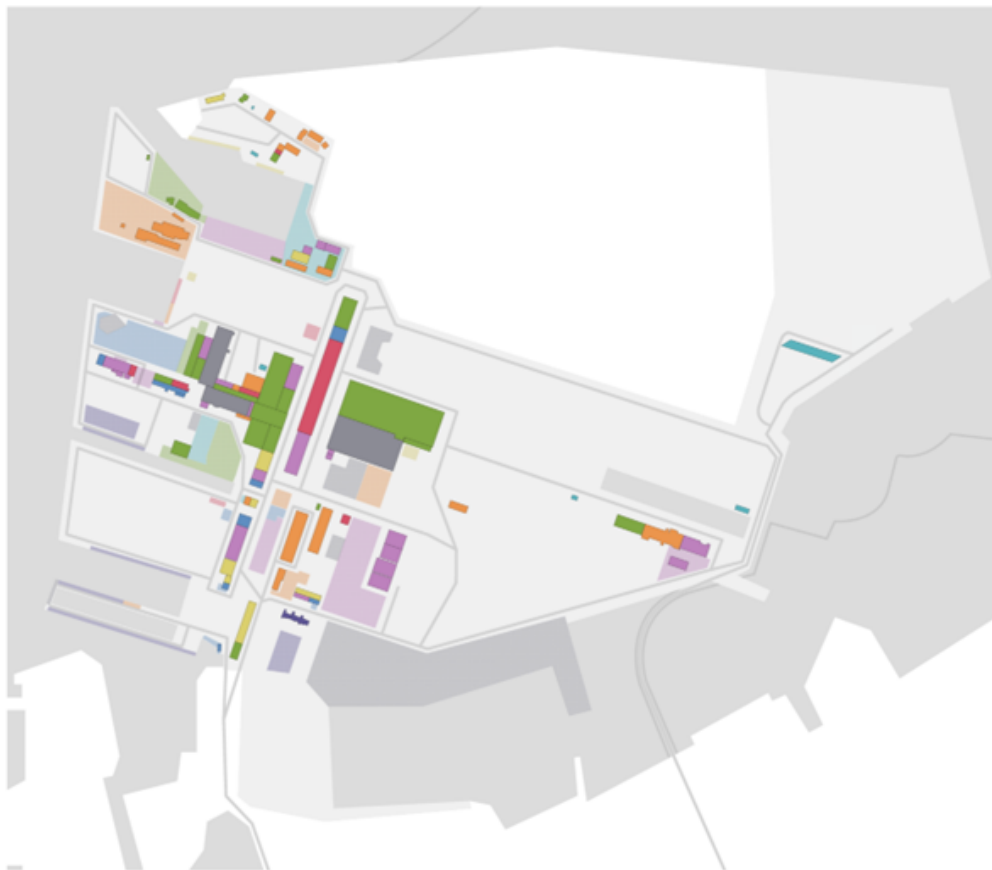
Bygninger

- Lager
- Håndværk og produktion
- Event, musik og teater
- Kontor
- Sport
- Kunst
- Mad og drikke
- Bolig
- Ejendomsdrift

Arealer

(inkl. bygninger på lejet grund)

- Lager
- Håndværk og produktion
- Event, musik og teater
- Kontor
- Sport
- Kunst
- Mad og drikke
- Boliger
- Ejendomsdrift

BY&HAVN

Kilde: Refshaleøens Ejendomsselskab (2023);
Faste aktiviteter på Refshaleøen (indenfor
projektområdet) – kortbilag

Gennem årtier er et stærkt og eksperimenterende kreativt miljø vokset frem på Refshaleøen. Det har givet en legende og uformel identitet samt bidraget til at gøre værftshistorien levende. I dag er det en kreativ og kulturel bydel med et attraktivt byliv, uhøjtidelig stemning, blå og grønne kvaliteter og en levende kulturhistorie.

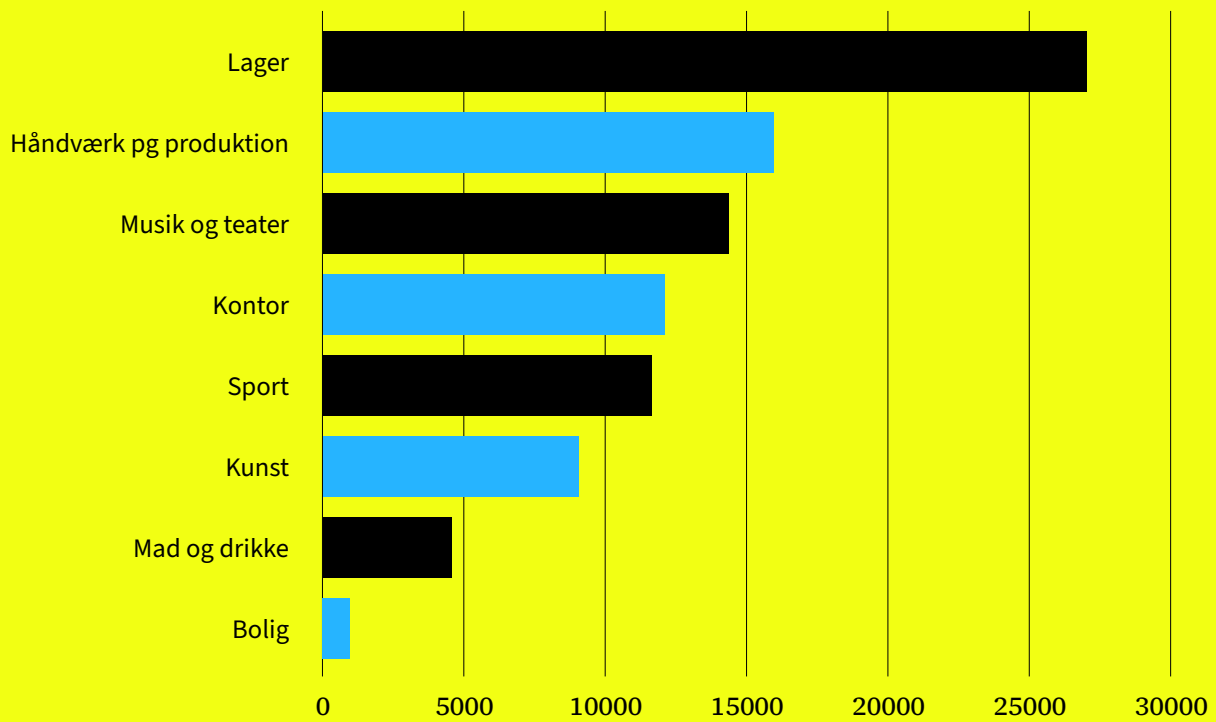
Refshaleøen er både i karakter, bebyggelse, arkitekturer, brugere og aktører enormt sammensat og diverse. Af særlige nuværende arkitektoniske potentialer kan nævnes Tørdokken, der vil kunne danne ramme om et unik aktivt og kulturelt byrum. De store og lukkede facader og tagflader. Kantzonen til vandet og generelt nærhed til vandet. Den store diversitet i skala, udtryk, materialitet og funktion.

Aktørerne og aktiviteterne på Refshaleøen spænder bredt fra musiklokaliteter, klatrehal, boliger, madmarked, kunstcenter, værksteder, koncerter og bylandbrug til kontorlokaler og lagerfaciliteter og de

er sammensat så de indgår i et stærkt økosystem af gensidig interaktion.

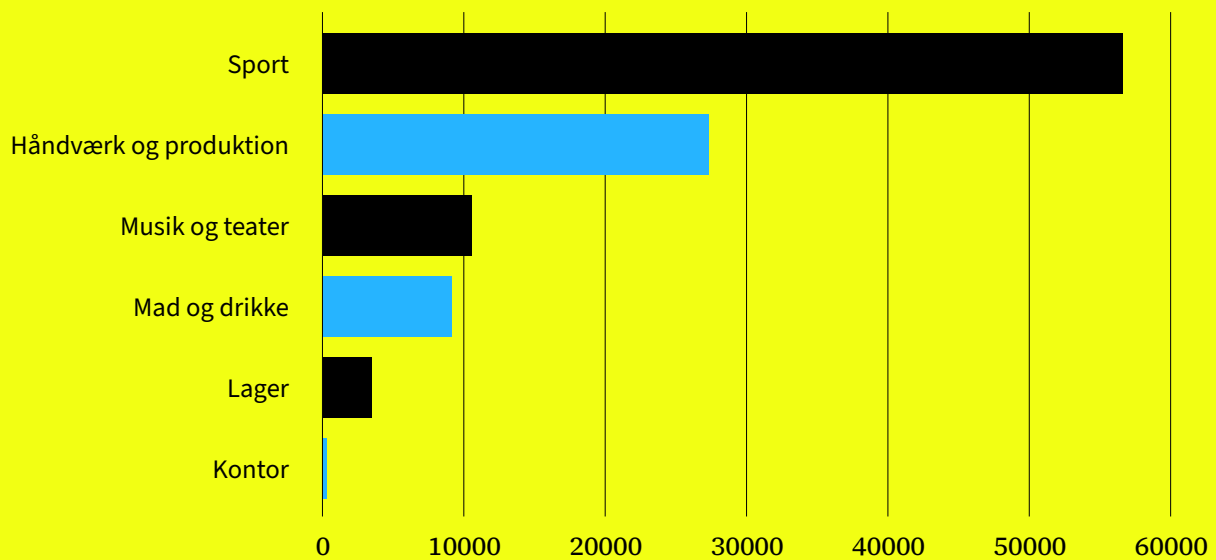
Overordnede værdier om autenticitet, kreativitet, mangfoldighed og bæredygtighed har været centrale pejlemærker, ligesom der har været fokus på, hvordan aktører og aktiviteter vil være interessante i en fremtidig bydel.

Refshaleøen faciliterer flere forskellige events og arrangementer, hvor af mange har musikalsk og/eller festivalkarakter. Refshaleøen har således været vært for en række kulturelle begivenheder, koncerter og festivaler. For eksempel bliver der årligt afholdt musikfestivaler som Distortion og Copenhell, der tiltrækker et bredt publikum, mens f.x. Copenhagen Photo Festival er af langt mere nicheagtig karakter. Fordelt på kvadratmeter efter anvendelseskategorier ser Refshaleøens kreative og kulturelle miljø således ud (se figur 15, 16)

Figur 15. Anvendelsesfordeling i grundejernes bygninger på projektområdet (faste aktiviteter)

Kilde: Refshaleøens Ejendomsselskab (2023); Videreudvikling af Refshaleøens kreative miljø – kortlægning af det kreative miljø og de kulturelle aktiviteter.

Figur 16. Anvendelsesfordeling i grundejernes arealer på projektområdet (faste aktiviteter)

Kilde: Refshaleøens Ejendomsselskab (2023); Videreudvikling af Refshaleøens kreative miljø – kortlægning af det kreative miljø og de kulturelle aktiviteter.

Eksempler på nuværende kulturaktører

Halvandet er en by-strandbar med udsigt til vandet og København. Stedet er primært i brug i sommerhalvåret. Udendørskøkkenet byder på mad og forfriskninger. Der er mulighed for volley, basket, fodbold, petanque, og kajakpolo. Halvandet udnytter eksisterende historiske fabriksbygninger og afholder fester, koncerter og konferencer.

Copenhagen Contemporary (CC) er et af Skandinaviens største udstillingssteder for samtidskunst og et aktivt forsamlingssted for et bredt publikum. Kunsthallen er anlagt i en større del af B&W skibsværftets store konstruktionshaller. CC skaber, via samarbejder med en række forskellige partnere på tværs af kulturelle genrer både lokalt og internationalt, et sideløbende program, der omfatter bl.a. art talks, art walks, koncerter, performances, kreative værkstedsaktiviteter, workshops og undervisning for børn.

Hangaren er et spillested i en af skibsværftets tidligere hangarbygninger. Åbnet i 2021 med en elektronisk musikprofil for Københavns ravemusikkultur. Udenfor er der anlagt en indhegnet gårdhave og stedet lægger vægt på at skabe et "safer space" for stedets gæster vha. et tydeligt adfærdskodeks. Stedets publikumskapacitet er 500 stående gæster.

Poolen ligger på Refshaleøen mellem en gammel tørdok og en autoophugger. Spillestedet er etableret i en gammel B&W-hal, som ombygges med moderne faciliteter og state-of-the-art lyd og lys. Poolen har en publikumskapacitet på 2.500 stående gæster.

Skabelonloftet er placeret på toppen af det tidligere skibsværftsbygninger. I dag er Skabelonloftet samtidig et kunstnerisk fællesskab for professionelle kreative aktører. Udover de kunstneriske værksteder, favner de gamle industrielle værftsbygninger konferencer, seminarer, foto- og filmshoots, firmaarrangementer, kunststillinger, bryllupper og koncerter. Skabelonloftet har en publikumskapacitet på 300 stående gæster.

På William Wains Gade på det yderste af Refshaleøen er en gammel militærgymnastiksal. Salen lejes i dag af **Københavns Internationale Teater/ Metropolis**, og når de ikke selv benytter salen lejes denne ud til andre kompagnier, festivaler og øvrige interesserede.

Anbefalinger og guidelines for udvikling

Dette afsnit indeholder anbefalinger i forhold det videre arbejde med en kultur- og fritidsprofil for Refshaleøen, der er defineret på baggrund af data og opsamlinger præsenteret i de forrige kapitler. Den generelle kultur- og fritidssituation i København sammenholdes her med udviklingstendenserne og Refshaleøen potentialer ift. udvikling af kultur- og fritidsfaciliteter og -tilbud.

På baggrund af de forrige kapitlers indhold og opsamlinger samt Refshaleøens særlige potentialer følger nedenfor en række overordnede mulige retninger for udviklingen af en kultur- og fritidsprofil for Refshaleøen.

Generelt kan det siges at København er det sted i landet, hvor markant flest kunstnere bosætter sig og arbejder. Det betyder, at der er en stor mængde professionelt arbejdende indenfor alle kunstgenrer i København. Det giver potentialer ift. byudvikling, da disse kunstners aktiviteter kan knyttes til en bydel, et byrum etc. hvis der er arbejdsforhold⁴⁴. Generelt giver det også et stort behov for f.eks. værkstedsfaciliteter, udstillingsmuligheder, øvelokaler, prøvescener, scenografiværksteder, filmstudier, dansestudier mv.

Allerede i dag opfylder Refshaleøen en del af disse behov, da mange af disse faciliteter er passet ind i mere midlertidige settings i ældre industribygninger mv.

I et københavnsk byudviklingsperspektiv med begrænsede arealer og stigende efterspørgsel på både boliger og natur giver det god mening at fokusere på at udvikle hybridprojekter, der kombinerer flere forskellige funktioner og programmer og skaber mulighed for både leg, samvær, idræt, koncerter, teater, kunst, udstillinger etc.

Refshaleøen har allerede vist sit store potentiale for at indtage en unik rolle i det københavnske kultur- og fritidsliv, hvor de eksisterende bygninger er bragt i anvendelse til en række kultur- og fritidsaktiviteter.

De ”rå” rammer i kombination med åbne uprogrammerede rum skaber mulighed for, at brugerne selv kan være med til at skabe deres område, facilitet og identitet. Ligesom nærheden og adgangen til vandet

hele vejen rundt om øen er en kvalitet og et potentiale, der også fremadrettet skal udnyttes og udfoldes til glæde for alle.

Refshaleøens nuværende karakter, identitet og kultur- og fritidsliv er unik og tilbyder Københavnerne oplevelser og aktiviteter, der ikke fås mange andre steder. Disse kvaliteter ønsker grundejerne at der bygges videre på.

Refshaleøen skal på samme måde i fremtiden tilbyde stedspecifikt tilpassede tilbud og oplevelser, og give rum og plads til de aktiviteter og funktioner, der i dag har svært ved at finde plads og områder i den eksisterende by og i de klassiske strukturer. På den måde kan Refshaleøen supplere de omkringliggende traditionelle kultur- og fritidsinstitutioner.

Københavnernes kultur- og fritidsvaner er i dag i forandring. Det betyder, at man i en planlægningsmæssig kontekst skal passe meget på med at stå på forudindtagede forståelser af og holdninger til, hvilke kulturfaciliteter og aktiviteter, der er behov for.

Samtidig er den politiske interessevaretagelse på kultur- og fritidsområdet kendetegnet ved få meget stærke specialinteresser, som er meget tydelige – det kunne f.eks. være behovet for faciliteter til fodbold og svømning. Det er vigtigt sagligt at kunne bedømme behov ved siden af den politiske interessevaretagelse for at lave en fremtidsikret byudvikling.

Fritidsaktiviteter på og ved vand har vist sig i voldsom vækst nationalt og at være attraktive for mange forskellige målgrupper.

Refshaleøens beliggenhed og muligheder ift. ”det blå” er derfor oplagt at afsøge ift. kulturaktivitetsudvikling og kulturfaciliteter der giver mulighed for brug og integration af vand.

Lokale og Anlægsfonden, der som videns- og udviklingsfond kigger på facilitetsudvikling, har særligt fokus på disse nye ”trends i det blå”⁴⁵.

⁴⁴ Arkitektforeningen – Kunstnermiljøer – Udviklingen af den blandende-by

⁴⁵ Mere fritidsliv i det blå – Lokale og Anlægsfonden (loa-fonden.dk)

Potentialet ligger i at bygge videre på Refshaleøens eksisterende styrker som et sted, der allerede er hjemsted for forskellige kultur- og fritidsfællesskaber. Refshaleøen er således ikke kun et fysisk sted, men også en social arena, hvor kultur- og fritidsmiljøet og det brede udbud af aktiviteter afspejler øens eklektiske karakter.

Det vil være i Refshaleøens ånd at eksperimenterende med funktioner og aktiviteter inden for kultur, idræt, natur, værksteder, uddannelse og kreativitet, som dermed vil være med til at understøtte bydelens særegne identitet. At være frontløber på udvikling af og udbyder af nye kultur-, fritids- og idrætsfunktioner og tilbud, der giver helt nye oplevelser.

Der er her potentiale for at skabe faciliteter, der ikke blot opfylder efterspørgslen⁴⁶ efter fleksible anvendelser, fremmer selvorganiserede aktiviteter, og som samtidig integrerer sig organisk i det varierede kultur- og idrætsliv på øen. Det handler om at skabe faciliteter og steder, der ikke kun er fysiske rum, men også levende udtryk for den dynamiske og mangfoldige ånd på Refshaleøen.

Det betyder, at man her kan udvikle et stærkt økosystem for kultur- og fritidslivet, hvis der kan skabes sammenhæng med kulturmiljøers produktionsbaser. Dette kunne være at samtænke f.eks. øvelokalefællesskaber, øvescener og optagefaciliteter koblet med placeringen af spillestederne.

Prøvescener og scenografiværksteder kobles til teater-scenefaciliteter, og kunstneratelierer og kunstværksteder lokaliseres ved kunsthaller og gallerivirksomheder.

Samspelet mellem de kreative erhverv og fritidslivet er underbelyst – og forveksles ofte. Er musikøvelokaler til fritidsliv og undervisning eller til professionel musikproduktion? Ofte er overgangen mellem de forskellige funktioner og tilstande glidende. Men lovkrav og økonomisk formåen er yderst forskellige. Fritidslivet er primært civilsamfundsdrivne med kultur- eller folkeoplysningsstøtte, hvor de kreative erhverv skal klare sig på markedsvilkår⁴⁷. I mange diskussioner

om rammebetingelser sker en sammenblanding af forholdene for fritidsaktiviteter, virksomheder på vej og egentlige kreative erhverv.

Hvis Refshaleøen lykkes med at etablere kulturtilbud og kulturfaciliteter i privat eller selvejende set-up, vil man kunne indtænkes muligheder for både undervisning og fritidsbrug, som kan styrke forretningsmodellerne, da denne del ofte har mulighed for at opnå offentlige tilskud⁴⁸. Samtidig er fritidsbrug og kommerciel brug til kultur ofte godt afpasset, så samme faciliteter kan bruges i forskellige tidsrum.

Øvelokalefællesskaber, hvor der øves af amatørbands på eftermiddage og aftener, kunne der foregå musikundervisning og øvning for professionelle musikere i dagtimerne, og weekenden kunne bruges til åbne afprøvninger, optagelser, små events etc.

Der findes desværre ikke en grundig kortlægning af de præcise behov for f.eks. øvefaciliteter for de forskellige kunstarter mv. i København. En hel ny kortlægning af professionelle kunstnere i Danmark underbygger dog situationen, da langt de fleste bor og arbejder i København⁴⁹.

Nye hybridformer af borgerinddragende kultur- og fritidsfaciliteter er også en ny tendens, hvor ”værkstedsfunktioner” får en åben del, en salgsdel og en undervisningsdel. Det ser ud til at give en stærkere økonomi for kulturaktørene og giver en tydelig rolle ift. byliv og åbne fællesskaber. Eksempler er keramikcaféer, åbne makerspaces, brugerdrevene kunsthåndværkssteder, repair cafeer etc. Dette kan samtidig spille godt sammen med etablering af detailhandel.

Disse facilitetsformer rammer kan således organiseres på privat eller selvejende basis. Men mange kulturaktører har ikke en stærk organiseringsgrad eller praksis for en sådan organisering. Det vil derfor kræve en indsats at understøtte denne organisering, men udbyttet vil til gengæld være et forventeligt meget stærkt og bæredygtigt kultur- og fritidsliv på Refshaleøen.

⁴⁶ [Rapport om atelier og værkstedspladser i københavn.pdf \(kk.dk\)](#)

⁴⁷ [Analyser af planlægning for kreative erhverv og håndværkererhverv | Københavns Kommunes hjemmeside \(kk.dk\)](#)

⁴⁸ [Pulje til kreative erhverv og bymiljøer | Københavns Kommunes hjemmeside \(kk.dk\)](#)

⁴⁹ [Knap 28.000 kunstnere i Danmark - Danmarks Statistik \(dst.dk\)](#)

